

VIHERYMPÄRISTÖLIITTO RY

MAMA-TYÖRYHMÄ

**KYSELY MAISEMASUUNNITTELUN ALAN AMMATTILAISILLE
JA KAAVOITTAJILLE**

RAPORTTI

14.1.2013

**Koonnut
Hanna Tajakka
Konsulttipalvelu Viher-Arkki**

SISÄLTÖ

1 TIIVISTELMÄ.....	3
2 TAUSTATIEDOT	5
3 MAISEMASUUNNITTELUN RESURSSIT KUNTASEKTORILLA	9
4 MAISEMAN HUOMIOON OTTAMINEN YLEISKAAVOITUKSESSA	15
5 MAISEMAN HUOMIOON OTTAMINEN ASEMAKAAVOITUKSESSA	20
6 VIHERALUEIDEN STRATEGINEN SUUNNITTELU	24
7 PUISTOJEN JA MUIDEN YLEISTEN ALUEIDEN SUUNNITTELU.....	29
9 VIHERALUEET JA MAISEMAKYSYMYKSET RAKENNUSVALVONNASSA.....	35
10 MRL:n TÄYDENNYSTARPEET KOSKIEN VIHERALUEITA JA MAISEMAKYSYMYKSIÄ	38

1 TIIVISTELMÄ

Viherympäristöliitto ry:n Maiseman huomioon ottaminen maankäytön suunnittelussa MAMA-työryhmä teki syyskuussa 2012 kyselyn maisemasuunnittelun ammattilaisille ja kaavoittajille. Kyselyn tavoitteena oli tuottaa tietoa nykyisistä käytännöistä koskien maiseman ja viheralueiden huomioon ottamista kaavoituksessa, suunnittelussa ja kuntien rakennuslupaharkinnassa. Lisäksi kartoitettiin näkemyksistä koskien maankäyttö- ja rakennuslain toimivuutta maisema- ja viheraluekysymyksissä.

Kysely liittyy ympäristöministeriön käynnistämään maankäyttö- ja rakennuslain toimivuuden arviointityöhön. Kyselyn tuottamaa aineistoa käytetään pohjana ympäristöministeriön kanssa järjestetyssä työpajassa, keskusteluissa sekä ministeriön annettavissa kommentteissa koskien maankäyttö- ja rakennuslain toimivuuden arviointia maisemanäkökulmasta katsottuna.

Saatujen vastausten mukaan maisemasuunnittelun resurssit vaihtelevat kuntasektorilla huomattavasti. Monesta kunnasta puuttuu maisemasuunnitteluosaaminen lähes kokonaan. Lisäresursseja tarvitaan eniten asemakaavoitukseen, yleiskaavoitukseen ja tekniseen toimeen suunnittelu- ja tilaamistehtäviin.

Kyselyn mukaan kaavoituksen pohjaksi ei läheskään aina laadita maisema- tai viher selvityksiä. Laadittujen selvitysten sisältö ei ole aina riittävä. Suurimmat selvitysten puutteet ovat viheralueiden määrään, laatuun tai luonteeseen, viheralue- tai ekologiseen verkostoon tai maisemakuvaan liittyvissä osioissa.

Tehtyjä selvityksiä ei huomioida riittävästi kaavoitusprosessissa tai itse suunnittelutyössä. Selvitykset laaditaan monesti myös liian myöhään. Siksi maisema-asioiden huomioiminen tapahtuu usein liian myöhäisessä kaavoitusprosessin vaiheessa. Maisema-asioita ei nähdä perusselvitysvaiheeseen kuuluvina vaan vasta suunnitteluvaiheen asioina.

Lainsäädännössä nähdään kehittämistarpeita muun muassa kaavoituksen suunnitteluprosessien tarkemmassa ohjauksessa, kaavamerkintöjen selkeyttämisessä ja kaavoittajien ammattipätevyyden kattavuuden laajentamista koskemaan myös maisemasuunnittelun alan. Lähivirkistykseen ja viheralueiden laadun merkitystä pitää painottaa erityisesti kaupunkirakenteen tiivistämisessä. Myös asemakaavatasoisia hulevesien hallinnan periaatteita on tarkennettava. Lähtökohtaisesti hulevesien käsittely pitäisi velvoittaa tekemään ensisijaisesti viherrakentamisen keinoin.

Viheralueiden strateginen suunnittelu ei ole vielä yleistynyt Suomessa. Muun muassa viheralueverkostojen suunnittelu ja viheralueiden huomioiminen täydennysrakentamisessa ovat usein satunnaista toimintaa. Kunnat eivät myöskään osaa hyödyntää viheralueita imagomarkkinoinnissa. Asukkaiden kuuleminen ja osallistaminen on melko vähäistä viheralueita suunniteltaessa. Viheralueiden strategisen suunnittelun suurimmat kehittämistarpeet ovat muiden hallintokuntien ja päättäjien tiedon lisääminen sekä hallintokuntien yhteistyö strategiatyöskentelyssä. Puistosuunnitelmille toivotaan katusuunnitelmia vastaavaa virallista asemaa.

Yhteistyötä eri toimijoiden välille kaivataan viheralueiden ja muiden yleisten alueiden maisemasuunnittelussa. Yhteistyökumppaneiksi halutaan muun muassa kaavoituksen, talorakentamisen suunnittelijoiden, kunnan viranhaltijoiden ja päättäjien edustajia. Yhteistyötä pitää syventää myös viheralueen yleissuunnittelijan ja rakennussuunnittelijan kesken. Maisemasuunnittelun pitäisi olla mukana koko suunnittelu- ja rakentamisprosessin aikana aina kaavoituksesta toteutusvaiheeseen.

Kaavoituksen lisäksi maisemasuunnittelun ammattiosaamista kaivataan valtion hallintoon ja kuntien rakennusvalvontaan. Vain harvassa kunnassa hyödynnetään maisemasuunnittelijaa rakennuslupa-asioita käsiteltäessä. Monessa kunnassa piha- tai maisemasuunnitelmat eivät sisälly raken-

nuslupa-asiakirjoihin. Tähän toivotaan muutosta. Halutaan myös parantaa pihasuunnittelun ja rakentamisen ohjausta ja valvontaa. Myös pihasuunnittelijan pätevyys halutaan määrittää tarkemmin.

Maankäyttö- ja rakennuslakiin toivotaan tarkennuksia liittyen maisemakysymyksiin ja niihin liittyviin selvitystarpeisiin. Olemassa olevat ohjeistukset pitää yhtenäistää ja koota selkeäksi kokonaisuudeksi. Myös ohjausta pitää olla enemmän tarjolla.

Seuraavissa luvuissa on tarkemmin selvitetty kyselyn tulosten yhteenveto.

2 TAUSTATIEDOT

Kysely toimitettiin 875 maisemasuunnittelun ammattilaiselle ja kaavoittajalle. Vastauksia saatiin yhteensä 90. Vastausprosentti oli 10. Suurimpaan osaa kysymyksistä vastasi 65-70 vastaajaa. Muutama vastaajista ilmoitti, että kysymyksiin oli vaikea vastata, jollei työskennellyt kuntasektorilla ja siksi he eivät olleet vastanneet kuin muutama kysymykseen.

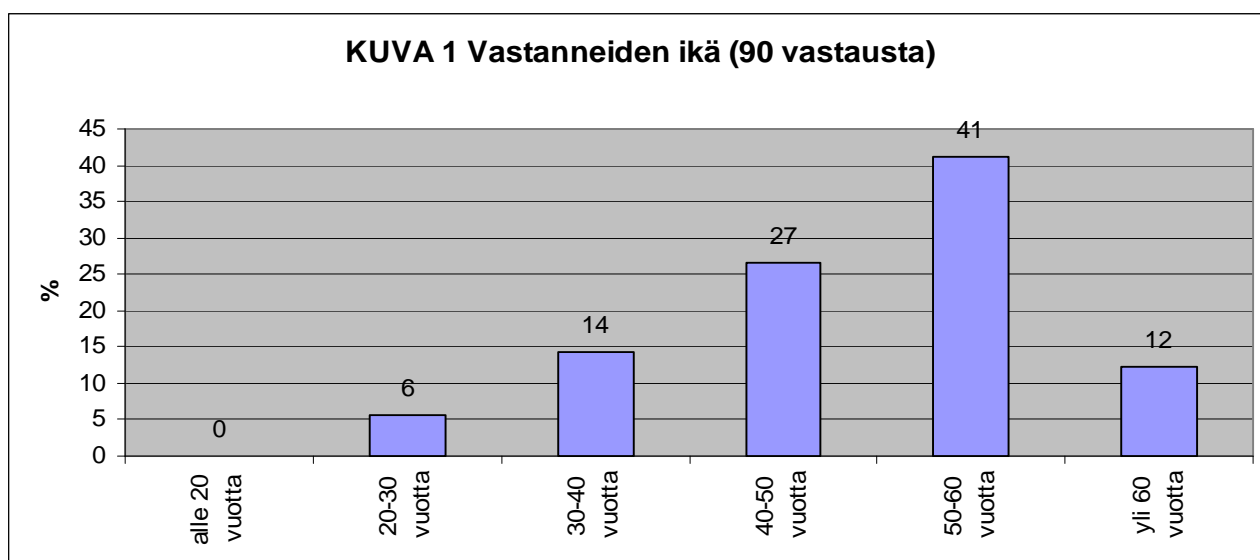
Vastanneista suurin osa (41 %) on 50-60-vuotiaita (kuva 1). Vähiten vastaajia (6 %) on ikäluokasta 20-30-vuotiaat, alle 20-vuotiaita ei vastaajissa ole lainkaan. Naisia on 72 % ja miehiä 28 % (kuva 2). Koulutustaustaltaan suurin osa on joko maisema-arkkitehtejä tai AMK-hortonomieja (molempia 30 %). Arkkitehtejä vastanneista on 15 %. Hortonomieja (opistotason) vastanneista on 10 % (jokin muu-ryhmä). Hortonomien lisäksi jokin muu -ryhmässä on muun muassa puutarhateknikoita ja puutarhureja. Muutamilla vastanneista on kaksi tutkintoa. (Kuva 3.)

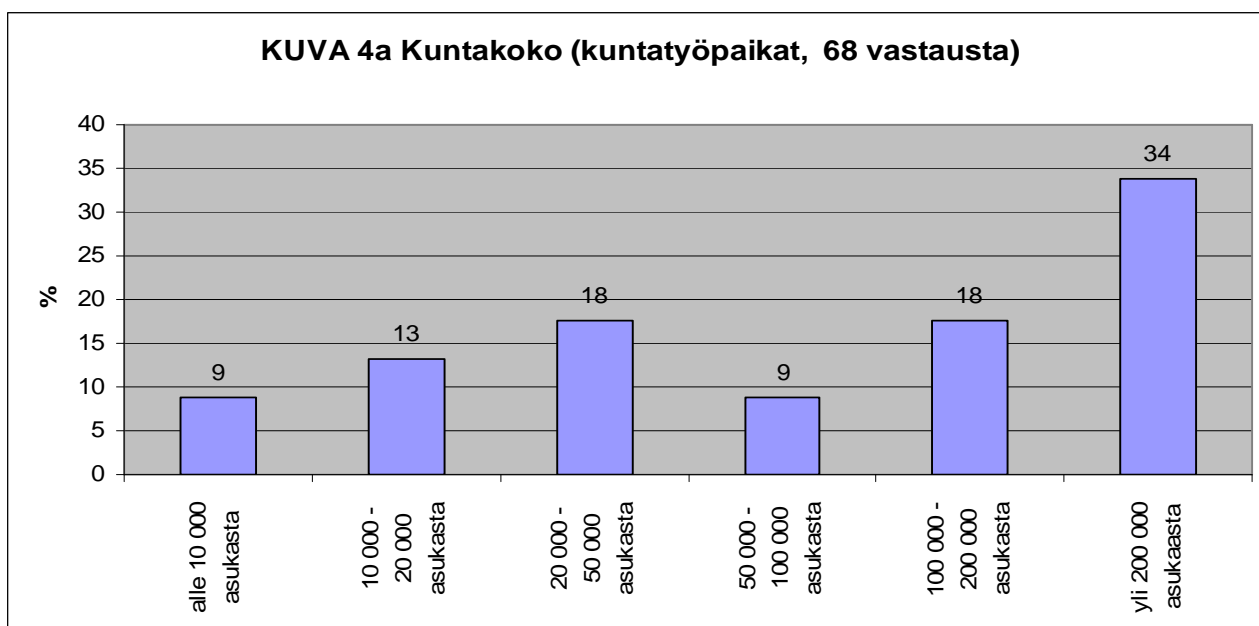
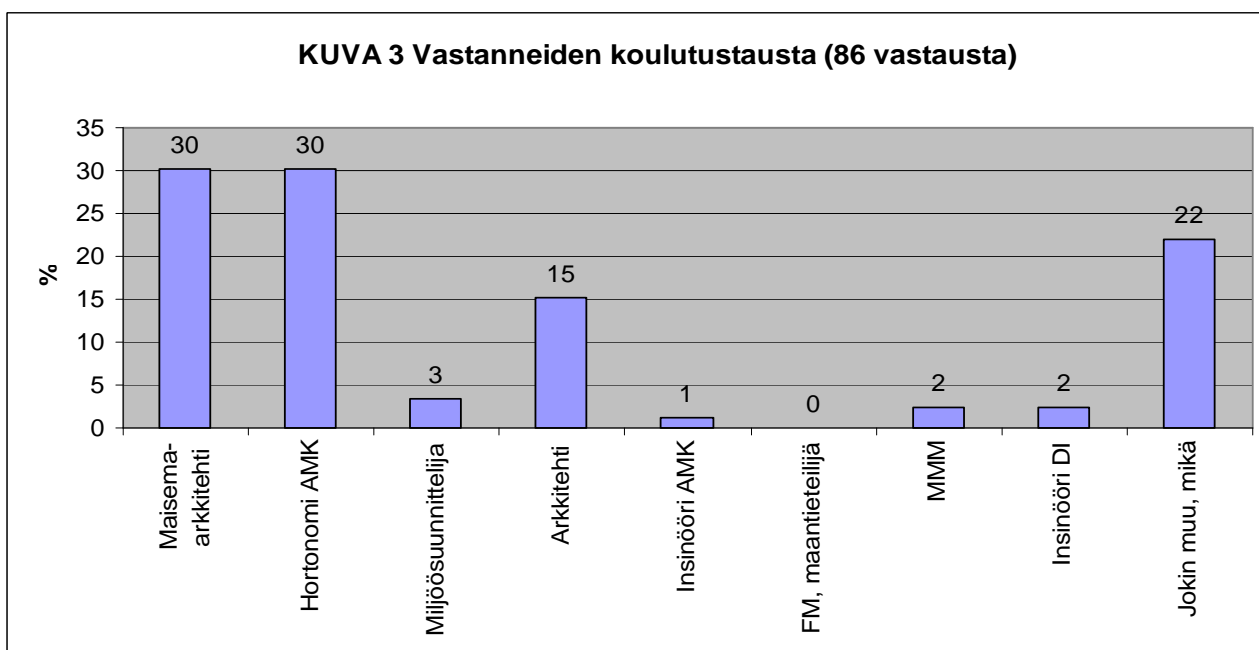
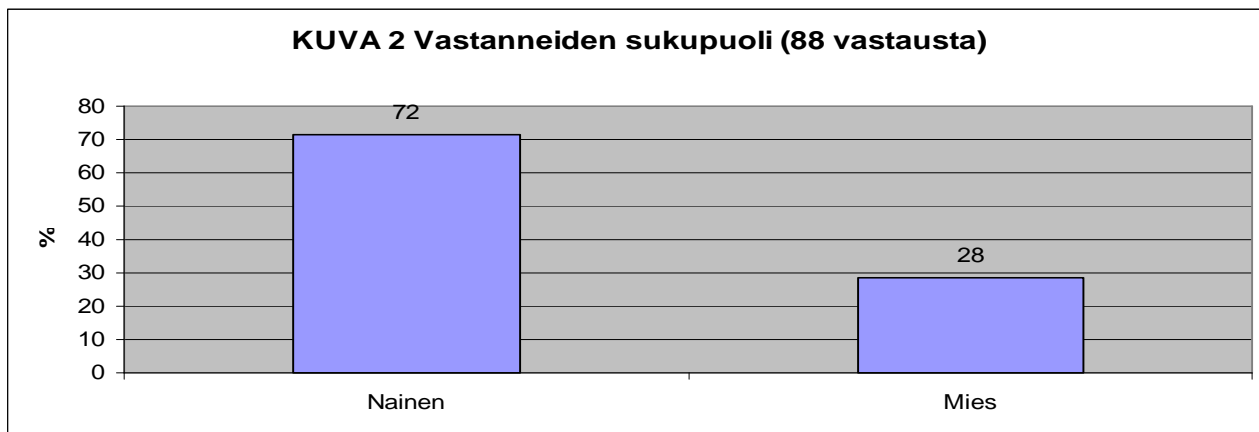
Yli puolet (62 %) vastanneista työskentelee kuntasektorilla. Reilu viidennes työskentelee yksityisellä sektorilla joko konsulttitoimistoissa tai itsenäisenä yrittäjänä. Muutamia vastauksia saatiin myös seurakuntien ja yliopistojen edustajilta. (Kuva 4b.) Kunnissa työskentelevistä reilu kolmannes työskentelee isossa kunnassa. Loput vastanneista kuntatyöntekijöistä on jakautunut melko tasaisesti erikokoisiin kuntiin. (Kuva 4a.) Myöhemmin tässä raportissa käytetyllä termillä pienet kunnat tarkoitetaan kuntia, joissa asukkaita on alle 50 000 ja suurella kunnalla, jossa asukkaita on yli 100 000 asukasta.

Vastanneiden työskentelyalueet kattavat melko hyvin koko Suomen, tosin 42 % ilmoittaa työskentelevänsä päätoimisesti Uudellamaalla. Viisi prosenttia työskentelee koko maan alueella. Muutama vastaajista työskentelee pääasiassa 2-3 maakunnan alueella. (Kuva 5.)

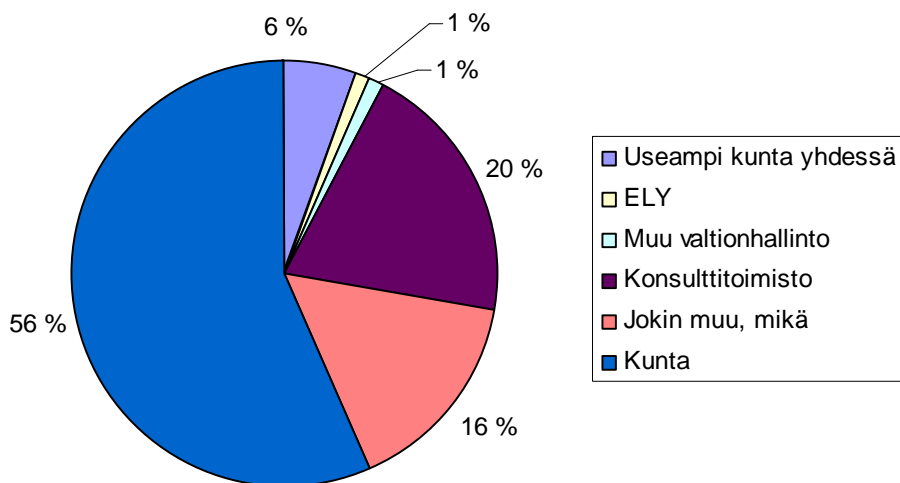
Suurin osa (61 %) vastaajista ilmoittaa toimivansa useammalla toimialalla. Eniten työskennellään joko maisemasuunnittelun (58 %) tai kaavoituksen (40 %) parissa. Muuten valinnat jakautuvat melko tasaisesti eri toimialojen kesken. (Kuva 6.) Myöhemmin tässä raportissa käytetyllä termillä tilaajat tarkoitetaan vastaajia, jotka ovat ilmoittaneet toimialakseen maisemasuunnittelun tilaamisen, viheralueiden rakennuttamisen tai viheralueiden ylläpidon tilaamisen.

Vastanneet ovat työskennelleet pitkään nykyisessä toimessaan. Lähes puolet on ollut samassa toimessa yli 10 vuotta ja kolmasosa vähintään neljä vuotta. (Kuva 7.)

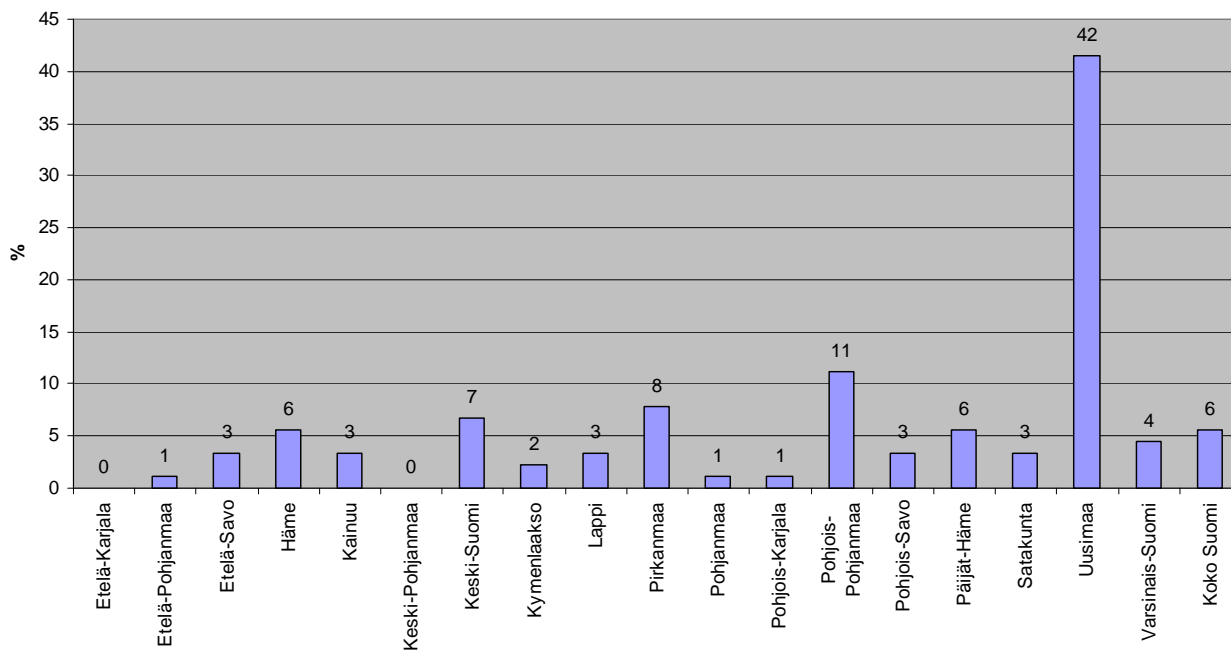

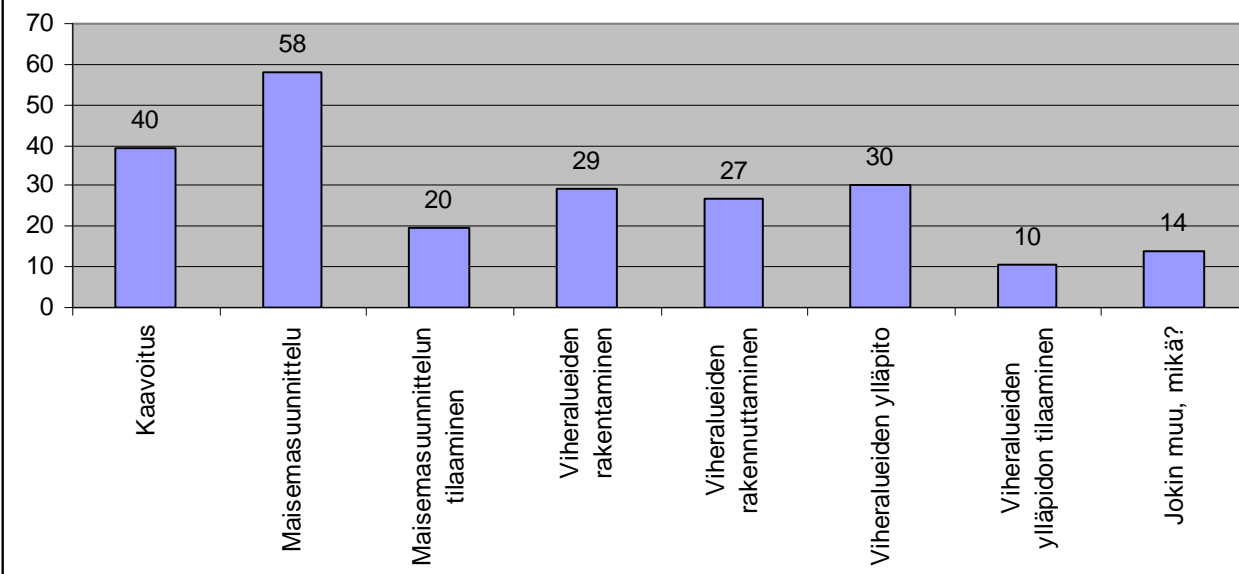
KUVA 4b Vastanneiden työpaikat (90 vastausta)

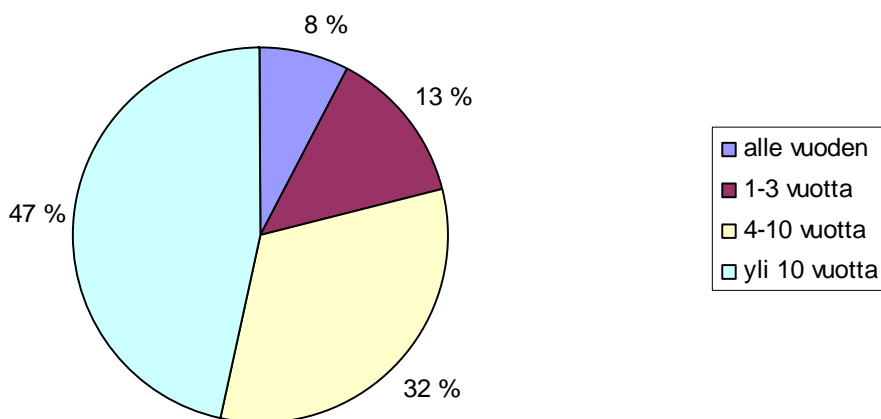
KUVA 5 Vastanneiden työskentelyalueet (89 vastausta)

KUVA 6 Vastanneiden toimialat (86 vastausta)

KUVA 7 Vastanneiden työskentelyaika nykyisessä toimessa (90 vastausta)

3 MAISEMASUUNNITTELUN RESURSSIT KUNTASEKTORILLA

Kuntien teknisessä toimessa maisemasuunnittelun ammattilaisia näyttäisi olevan enemmän kuin kaavoitustoimessa. Kuitenkin vielä monesta kunnasta puuttuu maisemasuunnitteluosaaminen lähes kokonaan. Vastanneista kolmasosa ilmoittaa, ettei kaavoituksessa ole yhtään maisemasuunnittelun asiantuntijoita. Vastaavasti viidesosa vastaajista toteaa maisemasuunnittelun ammattilaisen puuttuvan teknisestä toimesta. Neljännes ilmoittaa, että heidän kunnassaan työskentelee vähintään yksi maisemasuunnittelun ammattilainen kaavoituksessa. Hieman useamman vastaajan (28 %) kunnassa yksi maisema-asiantuntija työskentelee teknisessä toimessa. Kolmasosan mukaan teknisessä toimessa työskentelee keskimäärin 2-5 maisemasuunnittelun asiantuntijaa. Kaavoituksessa sama määrä työskentelee vain 15 %:n mukaan. Muutamien Uudellamaalla toimivien vastaajien mukaan kaavoitus- tai teknisessä toimessa työskentelee yli 10 maisemasuunnittelun asiantuntijaa. Todennäköisesti kyse on Helsingistä. Lisäksi muutamissa kunnissa maisemasuunnittelun ammattilainen työskentelee tilaaja-tuottaja-organisaatioiden kunnossapidon puolella. (Taulukko 8.)

Vain viidennes vastanneista on sitä mieltä, että kunnassa on riittävästi maisemasuunnittelun asiantuntijoita. Suurimman osan mielestä lisäresursseja tarvitaan jossain määrin (58 %) tai huomattavasti (22 %). (Kuva 9.)

Lisäresursseja tarvitaan eniten asemakaavoitukseen, yleiskaavoitukseen ja tekniseen toimeen suunnittelu- ja tilaamistehtäviin. Yli puolet vastanneista oli valinnut nämä kolmen tärkeimmän kohteen joukkoon. 41 % vastanneista toivoi lisäresursseja myös rakennusvalvontaan. (Kuvat 10a-10d. Huom! Vastausten analysointia vaikeuttaa se, että osa vastaajista on merkinnyt kaikki kolme valintaansa yhtä tärkeiksi, siksi kuvien 10b-10d sisältö ei anna täysin oikeaa kuvaa arvojärjestyksestä.)

Kolme neljäsosaa arvioi maisemasuunnittelun ammattilaisia hyödynnettävän lähes aina (33 %) tai melko usein (41 %) kaavoituksessa ja hankkeissa (Kuva 11). Pienissä kunnissa maisemasuunnittelun ammattilaista hyödynnetään harvemmin kuin keskimäärin (kuva 11A).

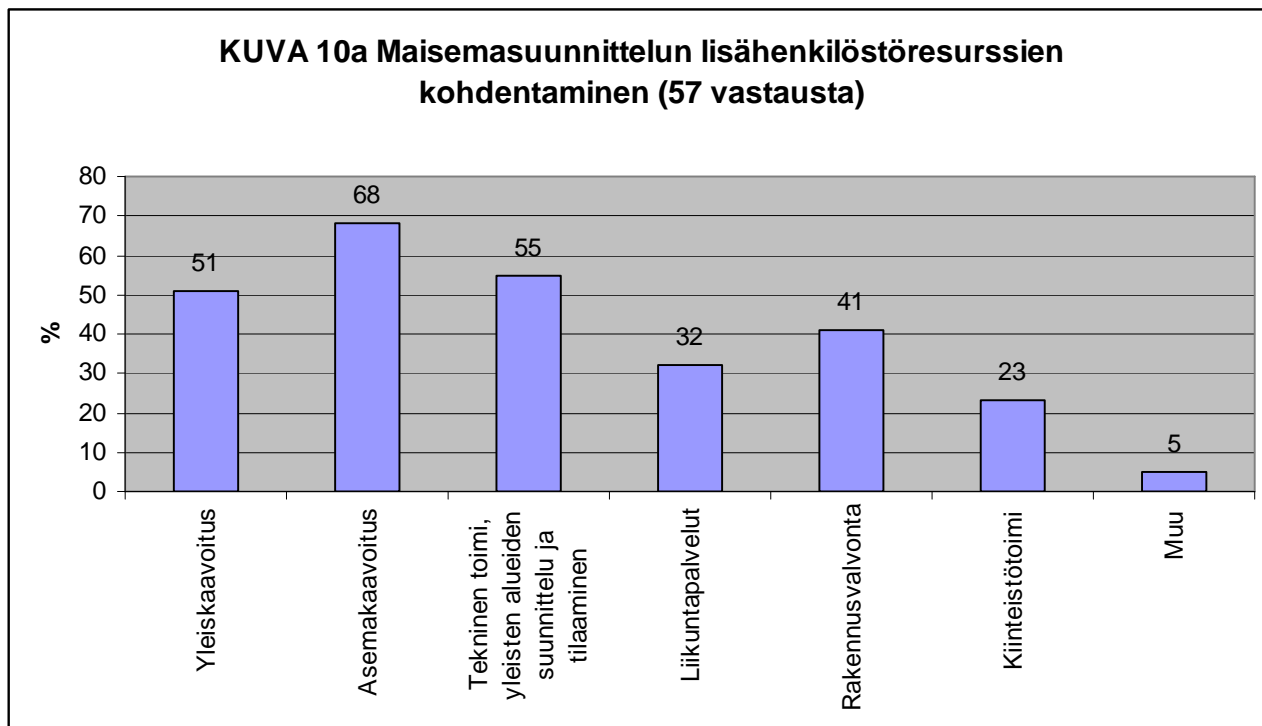
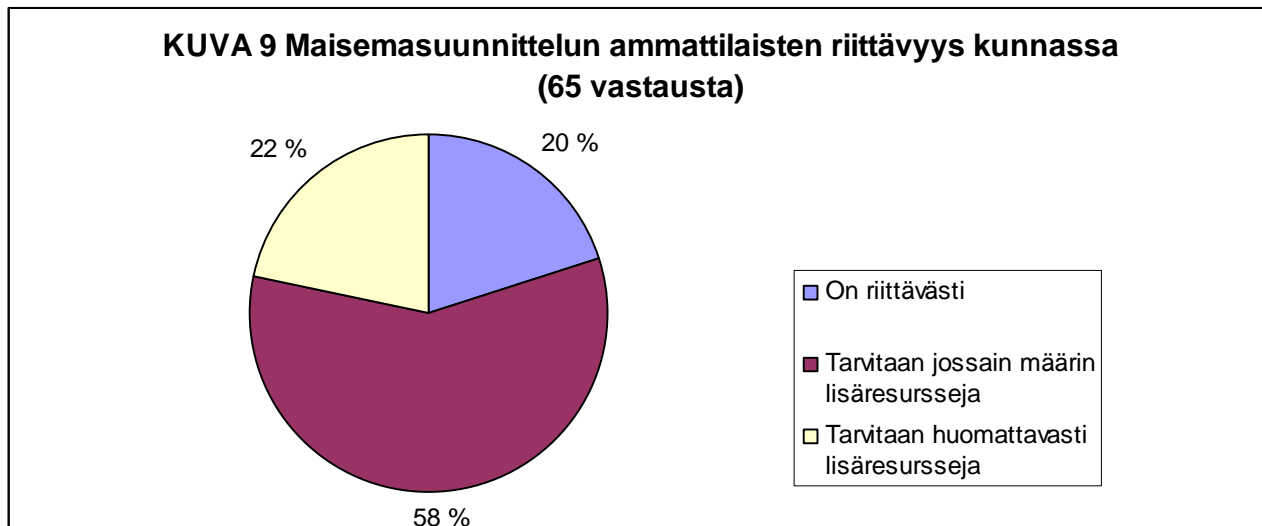
Maisemasuunnittelun ammattiosaamista hankitaan ostopalveluina yleensä 0-50 000 €:n arvosta vuodessa. Yli miljoonan euron suunnitteluhankintoja ei ole lainkaan. 28 %:a vastanneista ei osannut arvioida ostopalvelun suuruutta. (Kuva 12.) Suurissa kunnissa käytetään suunnitteluhankintoihin keskimääräistä enemmän rahaa kuin pienissä kunnissa (kuva 12A). Vastaajien mukaan pienissä kunnissa ei hankita maisemasuunnittelua ostopalveluna yli 50 000 eurolla lainkaan (kuva 12B).

Reilut puolet ilmoittaa, että lisäresursseja tarvittaisiin ulkopuolisen maisemasuunnittelutyön teettämiseen ja ohjaamiseen. Viidennes totesi, että lisäresursseja tarvitaan huomattavasti. (Kuva 13.)

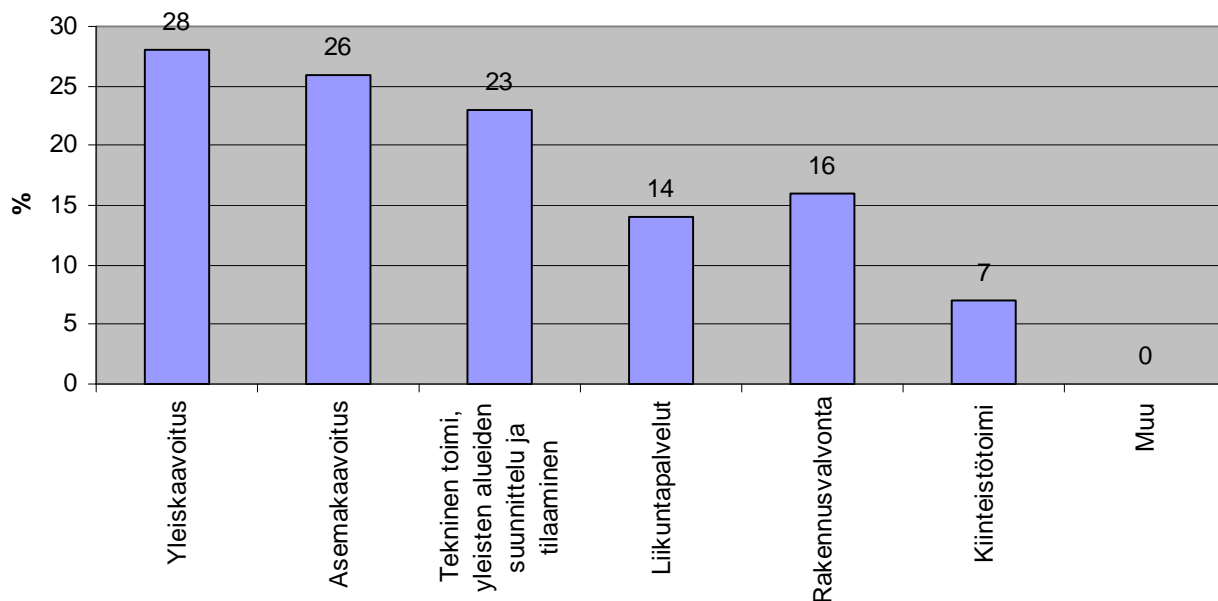
TAULUKKO 8 Maisemasuunnittelun asiantuntijoita (hlö)	% -määrä kuinka moni vastaajista ilmoittaa (54 vastausta)		
	Kaavoituksessa	Teknisessä toimessa	Muualla
0	33	20	83
1	26	28	7
2	2	7	4
3	9	11	0
4	4	11	2
5	0	7	0

6	0	4	0
7	0	6	2
8	0	2	0
9	4	0	0
yli 9 ¹⁾	7	4	2

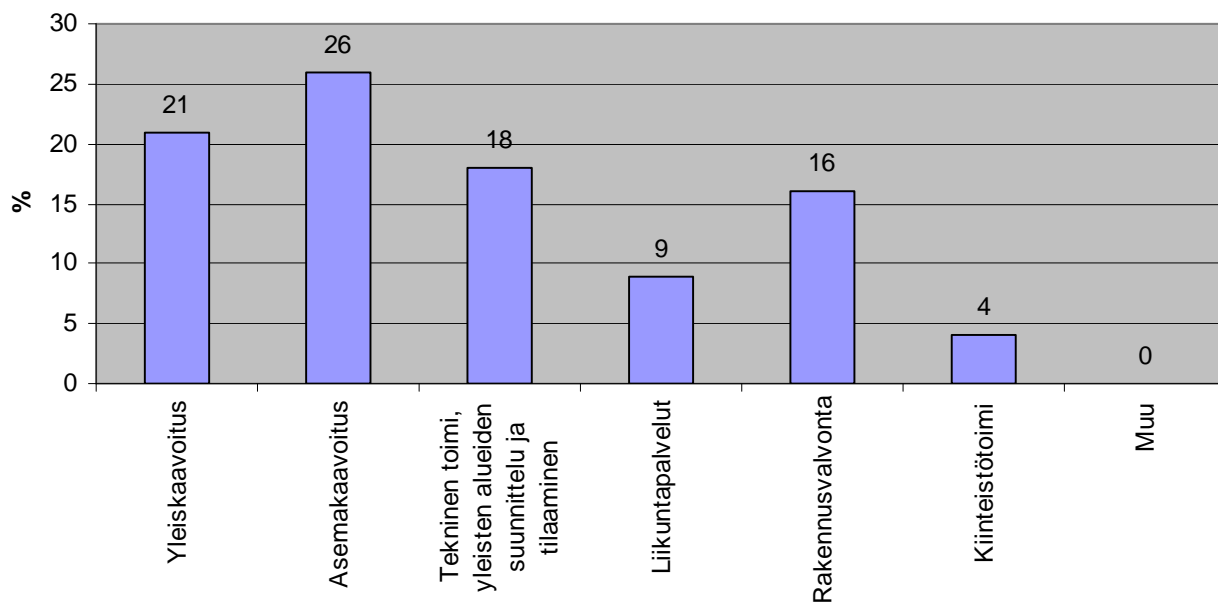
¹⁾ Kaikki vastaajat Uudeltamaalta, todennäköisesti Helsingistä.

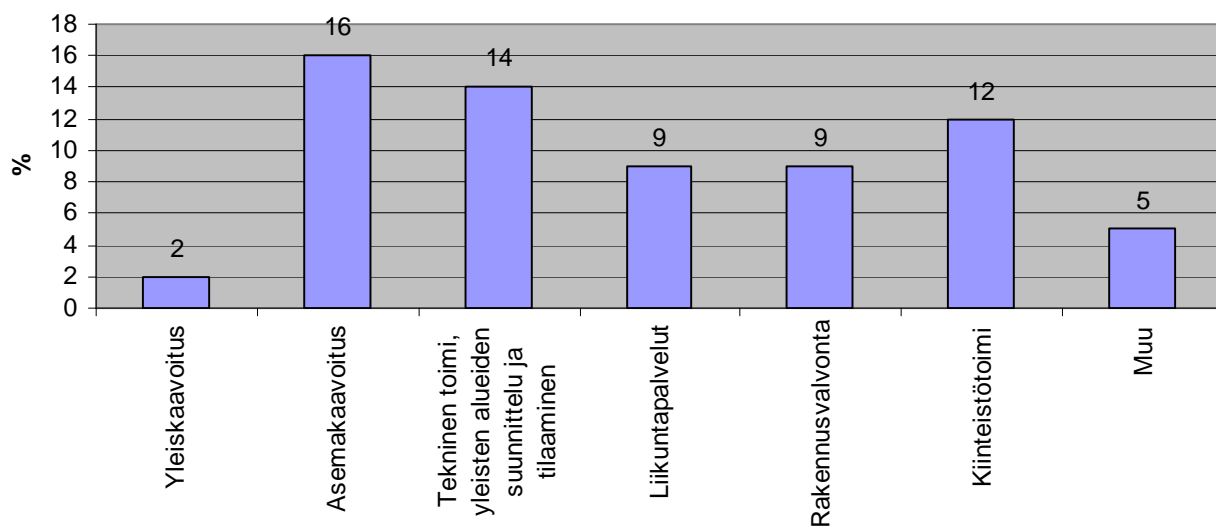
KUVA 10b Maisemasuunnittelun lisähenkilöstöressurssien tärkein kohdentamiskohde (57 vastausta)

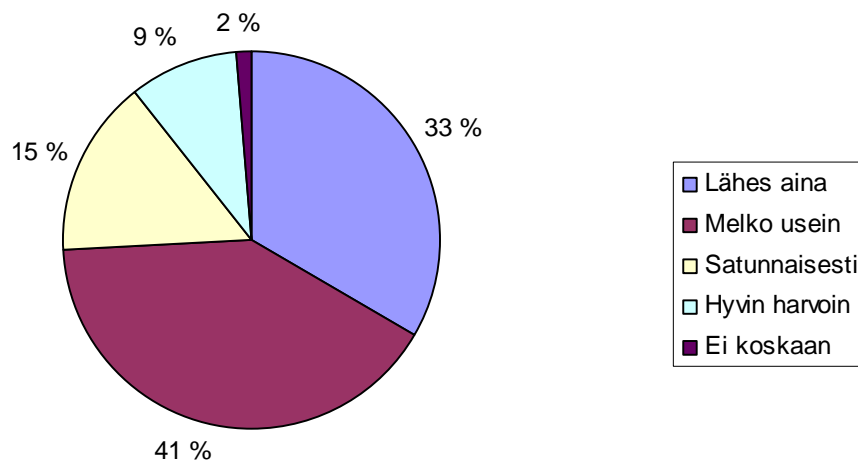
KUVA10c Maisemasuunnittelun lisähenkilöstöressurssien toiseksi tärkein kohdentamiskohde (57 vastausta)

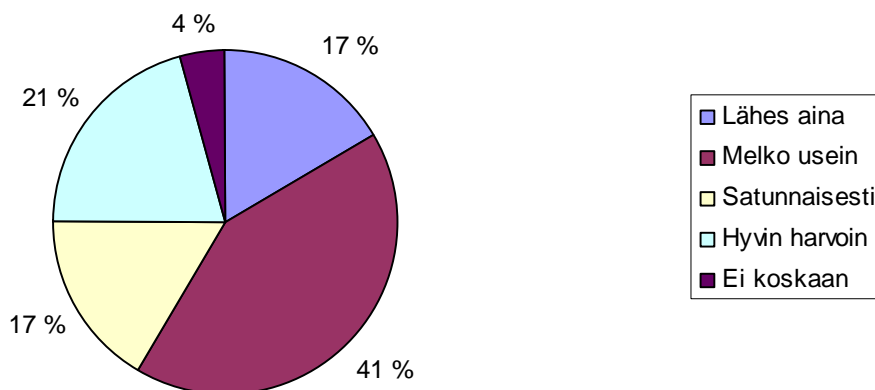
KUVA 10d Maisemasuunnittelun lisähenkilöstöressurssien kolmanneksi tärkein kohdentamiskohde (57 vastausta)

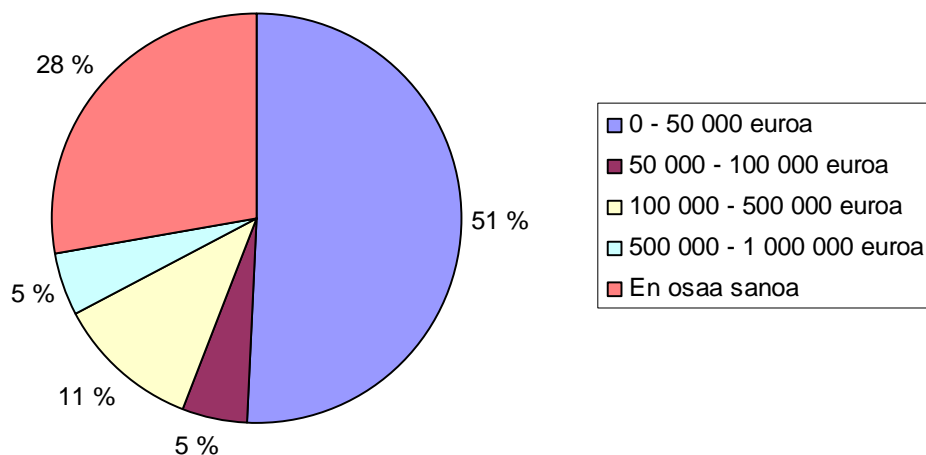
KUVA 11 Maisemasuunnittelun ammattilaisten hyödyntäminen kaavoituksessa ja hankkeissa (66 vastausta)

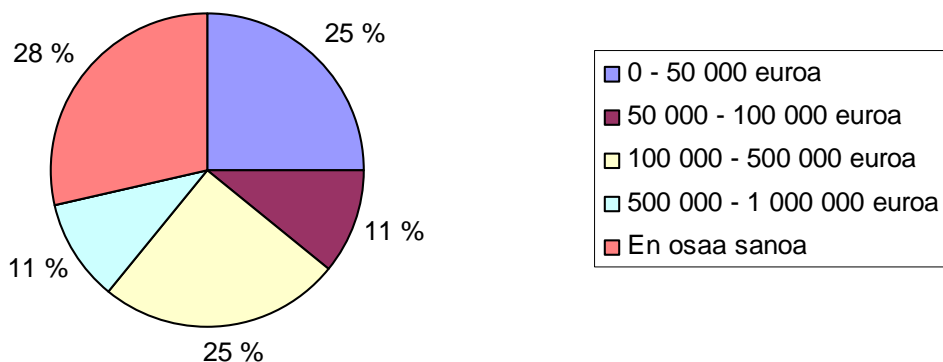
KUVA 11A Maisemasuunnittelun ammattilaisten hyödyntäminen kaavoituksessa ja hankkeissa (pienet kunnat, 24 vastausta)

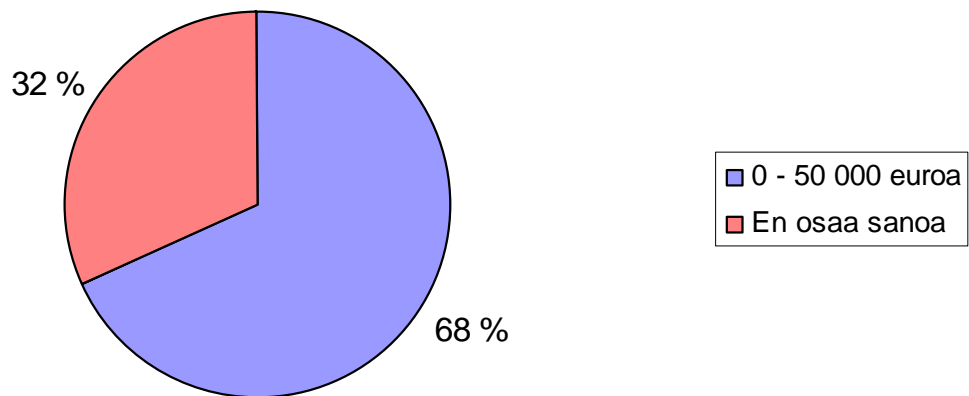
KUVA 12 Maisemasuunnittelun osatopalvelujen määrä euroina (61 vastausta)

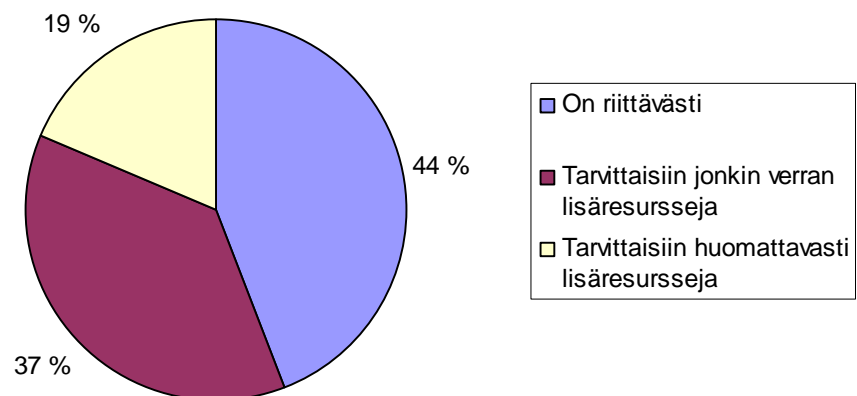
KUVA 12A Maisemasuunnittelun ostopalvelujen määrä euroina (suuret kunnat, 28 vastausta)

KUVA 12B Maisemasuunnittelun ostopalvelujen määrä euroina (pienet kunnat, 22 vastausta)

KUVA 13 Resurssien riittävyys teettää töitä ukopuolisilla asiantuntijoilla (59 vastausta)

4 MAISEMAN HUOMIOON OTTAMINEN YLEISKAAVOITUKSESSA

Reilut puolet vastanneista ilmoittaa, että yleiskaavan pohjaksi laaditaan maisema- ja viherselvitys. Neljäsosan mukaan selvitys laaditaan melko usein. Saman verran toteaa, että selvityksen laadinta on satunnaista, harvinaista tai sitä ei laadita lainkaan. (Kuva 14.) Pienissä kunnissa selvitys laaditaan hieman harvemmin kuin isoissa kunnissa (kuva 14A).

Vajaa puolet vastanneista on tyytyväisiä selvitysten sisältöön. Saman verran vastanneista on vain osittain tyytyväisiä. 10 % toteaa, ettei selvitysten sisältö ole lainkaan riittävä. (Kuva 15.)

Puutteita koetaan olevan kaikissa selvityksen osissa. Suurimmat selvitysten puutteet ovat viheralueiden määrään, laatuun tai luonteeseen, viheralue- tai ekologiseen verkostoon tai maisemakuvaan liittyvissä osioissa. (Kuva 16.)

Suurin osa (69 %) on melko tyytyväinen maisemasuunnitelmien oikea-aikaisuuteen suhteessa yleiskaavoitusprosessiin. Kolmannes vastaajista on kuitenkin sitä mieltä, että suunnitelmat laaditaan satunnaisesti tai harvoin oikeaan aikaan. (Kuva 17.)

Maisemavaikutusten arviointi yleiskaavoituksessa ei ole vielä vakiintunut tapa, sillä vastaajista vain 44 % toteaa arviointia tehtävän lähes aina ja 21 %:n mukaan arviointia tehdään melko usein. Neljänneksen mukaan arviointi on satunnaista, ja kymmenisen prosenttia vastaajista on sitä mieltä, että arviointi on hyvin harvinaista. (Kuva 18.)

Virkistysalueiden määrää ja laatua arvioidaan yleiskaavoituksessa vielä heikommin. Vain kolmasosa vastanneista on sitä mieltä, että niitä arvioidaan yleiskaavoissa lähes aina. Toisen kolmanneksen mielestä virkistysalueiden määrä tai laatua arvioidaan melko usein. Viimeisen kolmanneksen mielestä virkistysalueiden laadun ja määrän arviointi yleiskaavoituksessa on satunnaista, harvinaista tai niitä ei huomioida lainkaan. (Kuva 19.)

Arvokkaat maisema-alueet huomioidaan yleiskaavoituksessa ainakin osittain. Tosin vain reilut puolet vastaajista toteaa, että ne huomioidaan riittävästi aina. 37 % vastaajista arvioi, että ne huomioidaan osittain ja 8 % vastaajista arvioi, ettei niitä huomioida lainkaan. (Kuva 20.)

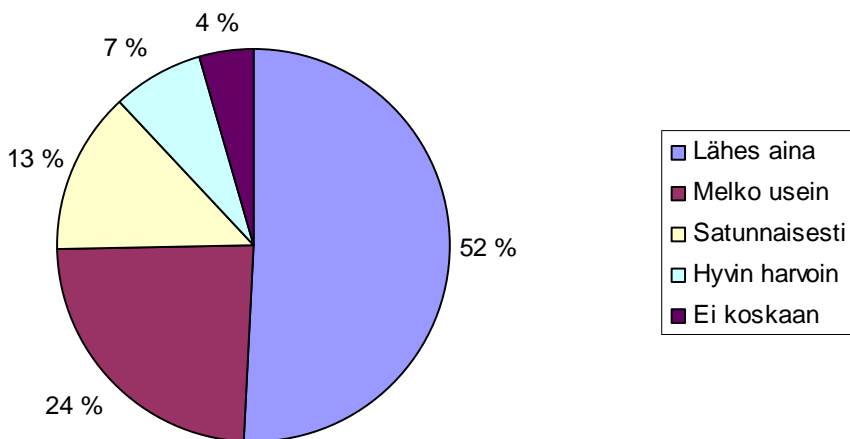
Maisemaselvityksien ja -suunnitelmien huomiointi yleiskaavoituksessa ei myöskään ole vielä vakiintunut toivotulle tasolle. Vain 41 % vastaajista arvioi niitä huomioitavan riittävästi yleiskaavoitusprosessissa. Valtaosa (48 %) toteaa, että maisemaselvityksiä ja -suunnitelmia huomioidaan vain osittain. Peräti joka kymmenes arvioi, ettei niitä huomioida riittävästi. (Kuva 21). Pienissä kunnissa maisemaselvitykset ja -suunnitelmat huomioidaan yleiskaavoituksessa keskimäärin hieman paremmin (kuva 21A).

Yleiskaavavaiheen maisemaselvityksissä ja -suunnittelussa arvioidaan olevan eniten kehitettävää maisemavaikutusten arvioinnissa ja selvitysten hyödyntämisessä itse suunnittelussa. Muutama vastanneista toteaa, että selvitykset ovat yleensä hyviä, mutta niissä olevan tiedon hyödyntäminen kaavoitusprosessissa ja itse suunnittelutyössä jää usein heikoksi. Viheralueiden riittävyyden arviointi koetaan myös puutteelliseksi. Joskus selvityksistä puuttuu myös virkistyskäytön näkökulma. Sen sijaan painotetaan pelkästään ekologisista arvoja. Yhtenä ongelmana nähdään yleiskaavoituksen resurssipula, mikä näkyy muun muassa ajankäytön tiukkuutena ja konsulttien ohjauksen vähäisyytenä.

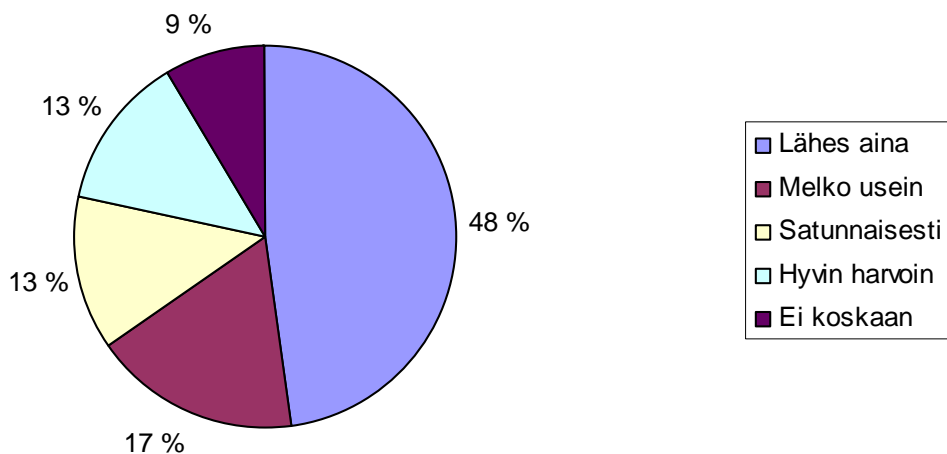
Lainsäädännön kannalta kehitettävää on yleiskaavoituksen suunnitteluprosessien ohjauksessa, ohjeistamisessa ja seurannassa. Muun muassa halutaan tarkentaa viheralueiden laadun kriteereitä (pelkkä m²/asukas ei riitä) ja hulevesien hallinnan periaatteita. Lisäksi kaavamerkintöjä toivotaan yhtenäistettävän. MRL:ssä pitäisi myös tarkemmin määrittää, mitä tarkoitetaan riittävällä selvitysten laatimisella. Selvityksille toivottiin määritettävän jokin minimitaso, mitä niissä pitää

vähintään esittää. Kaavoittajan ammattipätevyyttä on tarkistettava siten, että pätevyys kattaa myös maisemasuunnittelun alan.

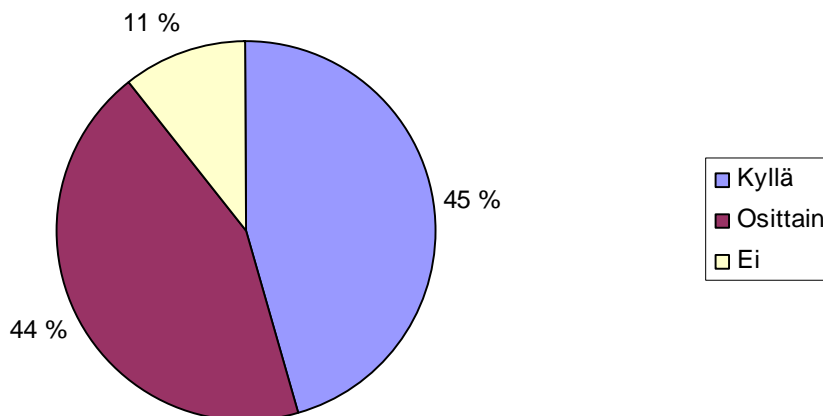
KUVA 14 Maisema- ja viheralueselvitys laaditaan yleiskaavan pohjaksi (67 vastausta)

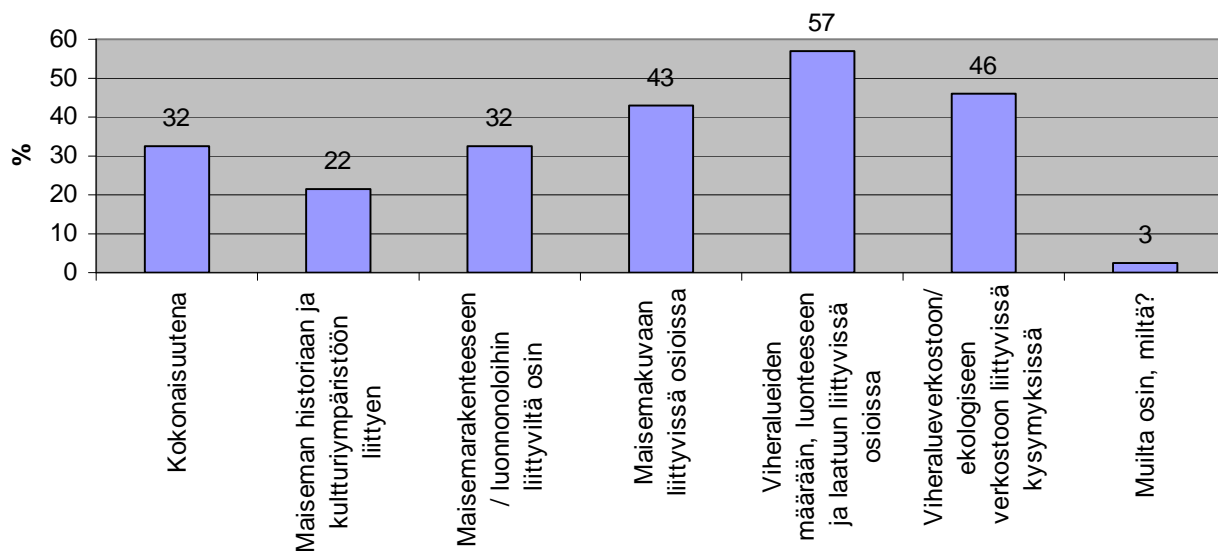
KUVA 14A Maisema- ja viherselvitys laaditaan yleiskaavan pohjaksi (pienet kunnat, 23 vastausta)

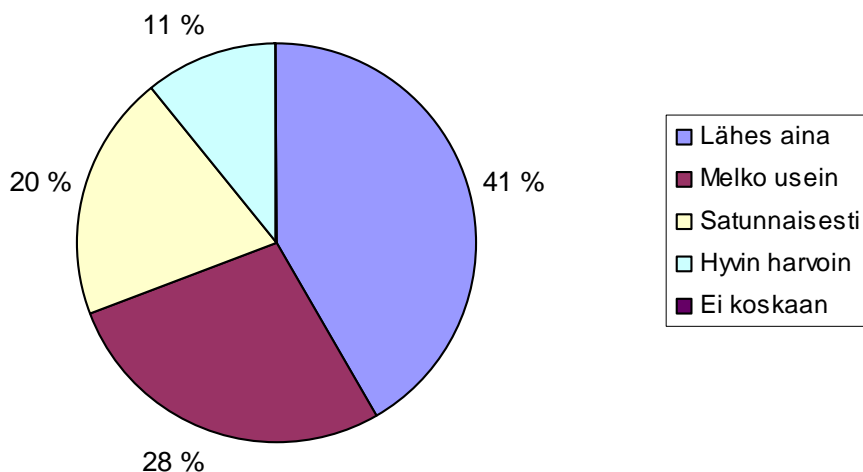
KUVA 15 Maisema- ja viherselvitysten riittävyys kaavoitustyön pohjaksi (66 vastausta)

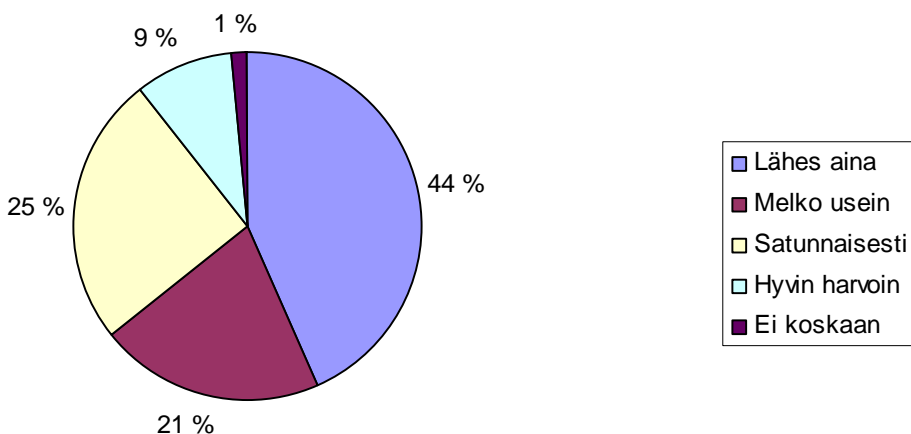
KUVA 16 Maisema- ja viheralueselvitysten puutteet (37 vastausta)

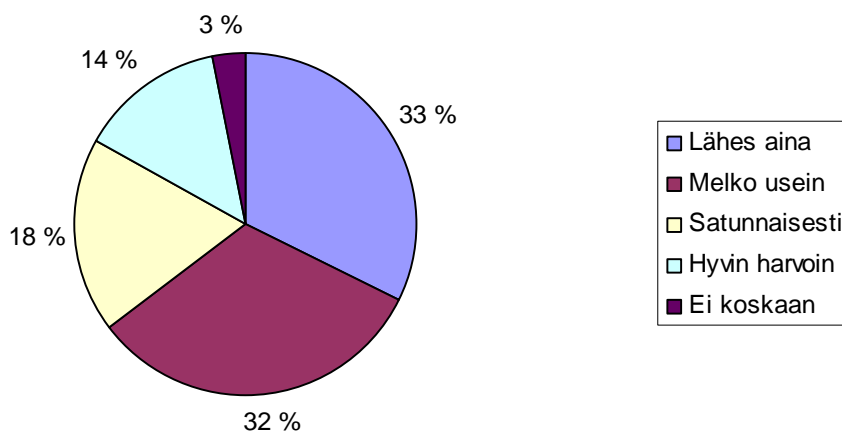
KUVA 17 Maisemaselvitysten oikeaikaisuus (65 vastausta)

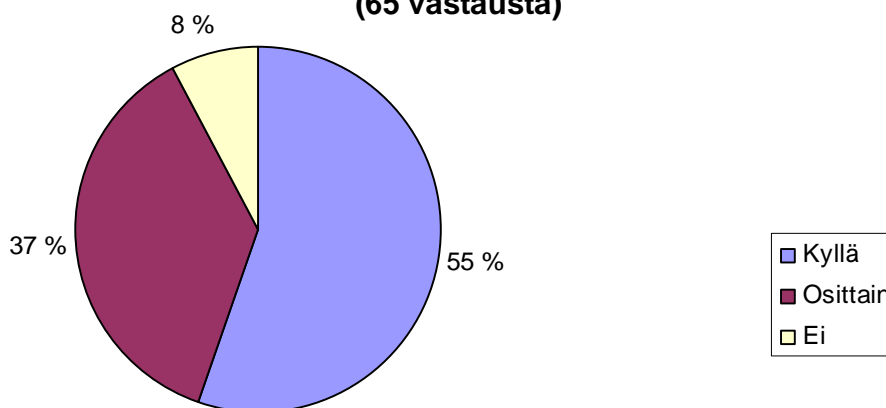
KUVA 18 Yleiskaavojen maisemavaikutusten arviointi (67 vastausta)

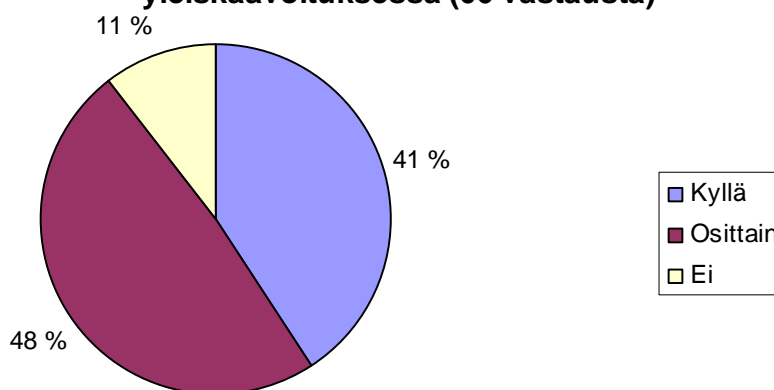
KUVA 19 Virkistysalueiden arviointi yleiskaavoissa (65 vastausta)

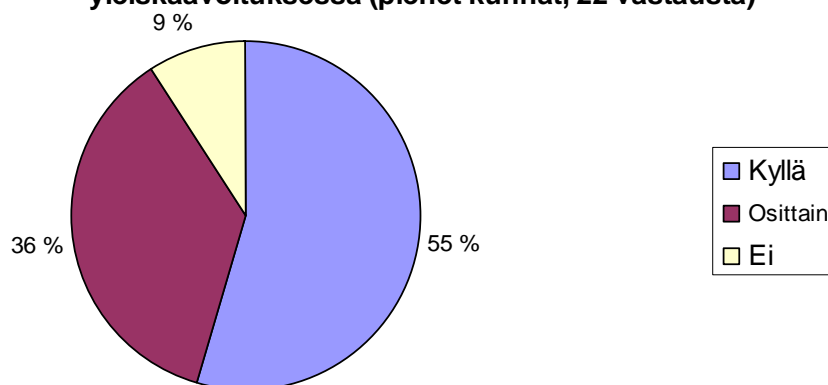
**KUVA 20 Arvokkaiden maisema-alueiden huomiointi yleiskaavoissa
(65 vastausta)**

**KUVA 21 Maisemaselvitysten ja -suunnitelmien huomiointi
yleiskaavoituksessa (66 vastausta)**

**KUVA 21A Maisemaselvitysten ja -suunnitelmien huomioiminen
yleiskaavoituksessa (pienet kunnat, 22 vastausta)**

5 MAISEMAN HUOMIOON OTTAMINEN ASEMAKAAVOITUKSESSA

Maisema- ja vihersuunnitelmia sekä -selvityksiä ei laadita läheskään aina asemakaavoituksen pohjaksi. Vastaajista vain reilu viidennes toteaa, että selvityksiä laaditaan riittävästi. Vajaa puolet arvioi, että selvityksiä tehdään kohtalaisen usein. Melkein kolmanneksen mielestä maisema- ja viherselvityksiä tehdään asemakaavoituksessa melko vähän tai hyvin vähän. (Kuva 24.) Pienissä kunnissa selvityksiä tehdään hieman keskimääräistä harvemmin (kuva 24A).

Asemakaavoituksen pohjaksi laadittujen maisemaselvitysten ja -suunnitelmien sisältöön ei olla kovin tyytyväisiä. Vain reilu neljännes vastaajista pitää selvitysten sisältöä riittävänä. Puolet vastaajista arvioi selvitysten sisällön olevan osittain riittäviä ja reilu viidennes ei ole lainkaan tyytyväinen asemakaavavaiheen maisemaselvitysten ja -suunnitelmien sisältöön. (Kuva 25.)

Parhaiten viheralue- ja maisemakysymykset ovat esillä kulttuurihistoriallisten alueiden suojelukaavoissa, runsaasti viheralueita sisältävien alueiden kaavoituksessa ja keskustakaavoissa. Vähiten maisemakysymyksiä huomioidaan kaupan alueen kaavoissa, teollisuusalueiden kaavoissa ja liikennealueiden kaavoissa. (Kuva 26.)

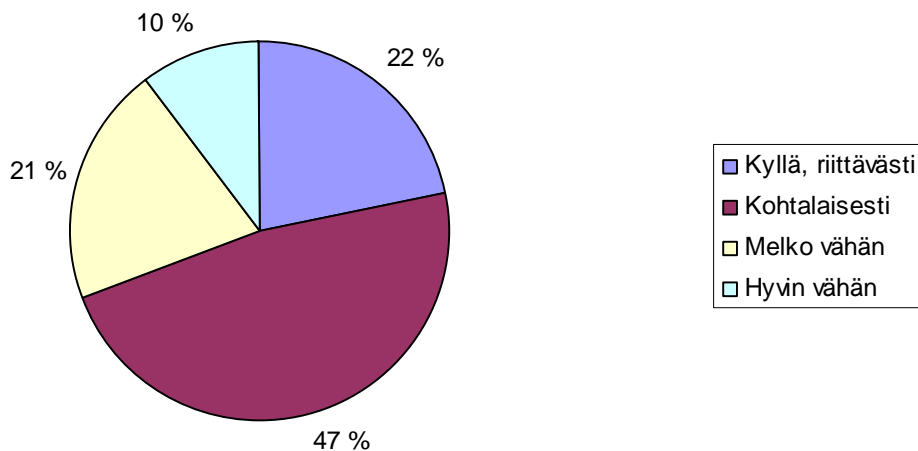
Maisemaselvitysten ja -suunnitelmien oikea-aikaisuus suhteessa asemakaavoitusprosessiin koettiin huonommaksi kuin selvitysten ajoitus yleiskaavoitusprosessissa. Huomattava osa vastaajista on sitä mieltä, että selvitykset asemakaavoituksessa tehdään oikea-aikaisesti satunnaisesti (25 %) tai hyvin harvoin (17 %). Kolmas arvioi ajoituksen osuvan kohdalleen melko usein ja neljännes lähes aina. (Kuva 27.)

Maisemaselvityksiä ja suunnitelmia ei myöskään oteta riittävästi huomioon asemakaavoitusvaiheessa. Vain kolmanneksen mielestä ne huomioidaan riittävästi. Reilut puolet arvioi, että selvitykset huomioidaan vain osittain. Jopa 15 % toteaa, ettei selvityksiä huomioida riittävästi ollenkaan. Verrattuna yleiskaavoitukseen tilanne näyttäisi olevan heikempi. (Kuva 28.) Myös pienissä kunnissa tilanne näyttää olevan heikempi kuin suurissa kunnissa (kuva 28A), sillä kolmannessa arvioi, ettei selvityksiä huomioida kaavoituksessa lainkaan riittävästi.

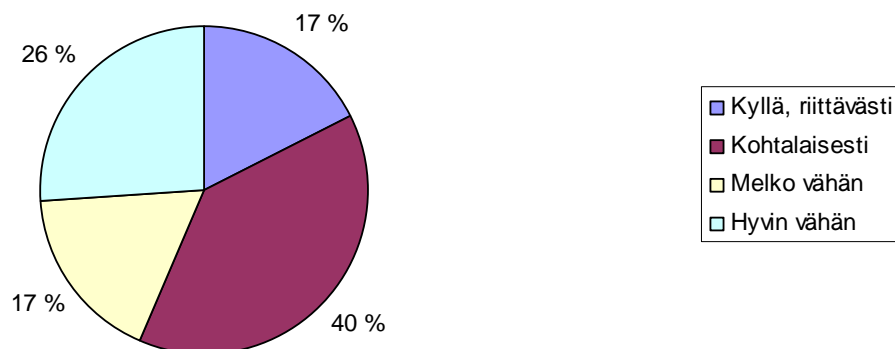
Asemakaavavaiheen maisemasuunnittelun kehittämistarpeita ovat muun muassa riittävien resurssien löytyminen ja aikataulutuksen muokkaaminen siten, että maisemaselvitykset tehdään samalla kun muutkin asemakaavoituksen perusselvitykset eikä vasta sitten kun kaavoitusprosessi on jo käynnistynyt. Asemakaavoituksessa edetään yleensä tonttirakentamisen ehdoilla, joten maisema- ja virkistysarvot jäävät helposti huomioimatta. Usein myös laajemmat viheralueet koetaan hyvänä täydennysrakentamisen paikkana, jolloin viherverkosto pirstaloituu entisestään ja asukkaiden ulkoilu- ja virkistäytymismahdollisuudet heikkenevät. Asemakaavoituksen yhtenä keskeisenä haasteena nähdään maisemasuunnittelun asiantuntijuuden puute. Myös kaavoitukseen vaikuttava poliittiset, taloudelliset ja tehokkuuden vaatimukset koettiin heikentävän maisema- ja viherasioiden huomioimista asemakaavoituksessa.

Asemakaavoituksessa lainsäädännön kannalta kehitettävää nähtiin olevan kaavoittajan ammattipätevydessä. Sen pitää kattaa myös maisemasuunnittelu. Myös asemakaavoituksen osalta toivotaan yhtenäistettävän kaavamerkkejä. Maisema halutaan näkyviin asemakaavan sisältövaatimukseen. Lähivirkistystyksen ja viheralueiden laadun merkitystä pitää painottaa erityisesti kaupunkirakenteen tiivistämisessä. Myös asemakaavatasoisia hulevesien hallinnan periaatteita on tarkennettava.

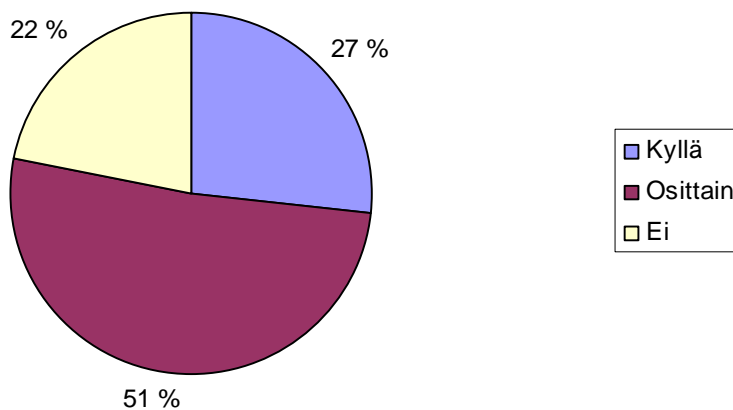
KUVA 24 Maisema- ja vihersuunnitelma sekä -selvitys laaditaan asemakaavoituksen pohjaksi (68 vastausta)

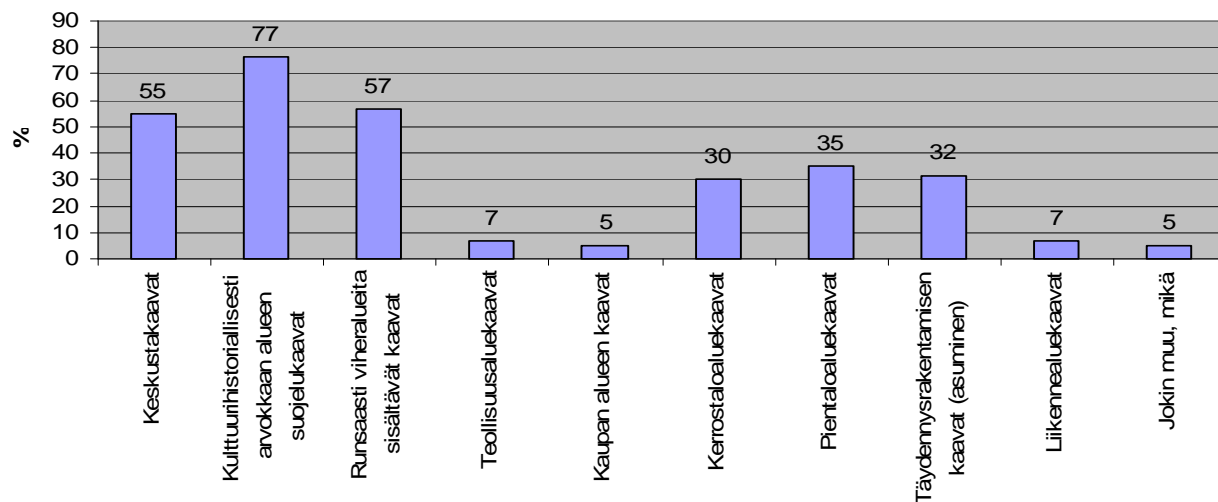
KUVA 24A Maisema, ja vihersuunnitelma sekä -selvitys laaditaan asemakaavoituksen pohjaksi (pienet kunnat, 23 vastausta)

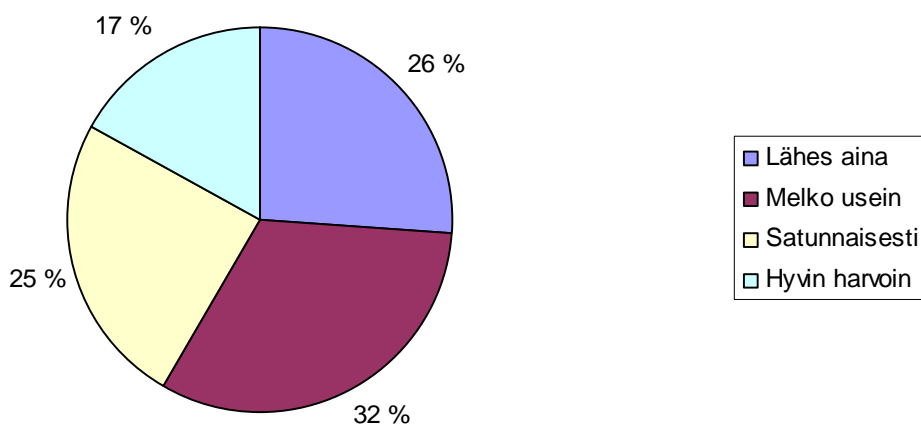
KUVA 25 Maisemaselvitysten ja -suunnitelmien sisällöllinen riittävyys asemakaavoituksessa (64 vastausta)

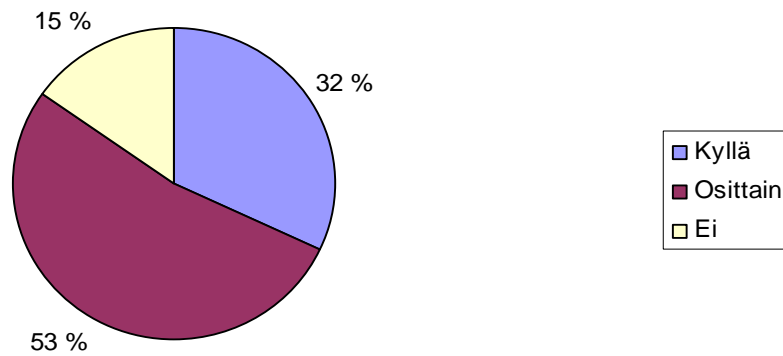
KUVA 26 Asemakaavat, joissa viheralue- ja maisemakysymykset ovat esillä (60 vastausta)

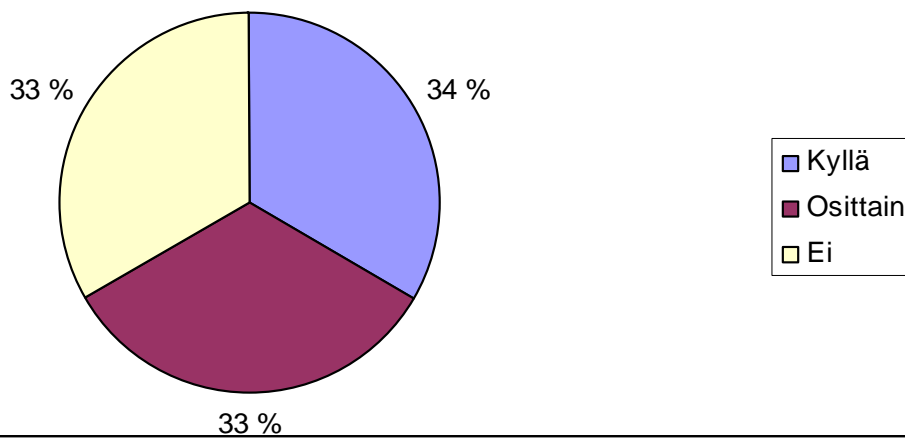
KUVA 27 Maisemaselvitysten ja -suunnitelmien oikea-aikaisuus asemakaavoituksessa (65 vastausta)

**KUVA 28 Maisemaselvitysten ja -suunnitelmien huomioiminen
asemakaavoituksessa**

**KUVA 28A Maisemaselvitysten ja -suunnitelmien
huomioiminen asemakaavoituksessa (pienet kunnat, 24
vastausta)**

6 VIHERALUEIDEN STRATEGINEN SUUNNITTELU

Kuntien viheralueiden strateginen suunnittelu ei ole vielä yleistynyt. Vastaajista vain vajaa puolet toteaa, että heillä on kunnassa viheralueiden suunnittelua ja hoitoa ohjaava strategia. Reilu kolmannes ilmoittaa, ettei heillä lainkaan tehdä viheralueiden strategista suunnittelua. (Kuva 31.) Pienissä kunnissa viheralueiden strategista suunnittelua tehdään vielä harvemmin, sillä 63 % ilmoittaa, ettei viheralueiden strategista suunnittelua tehdä heidän kunnassaan (kuva 31A).

Viherverkostosuunnittelu on myös melko uutta kuntapuolella. Reilu kolmannes vastaajista toteaa, että heidän kunnassaan tehdään viherverkostosuunnittelua. Kolmanneksen mukaan suunnittelua tehdään osittain ja vajaa kolmannes ilmoittaa, ettei viheralueverkostosuunnittelua tehdä lainkaan. (Kuva 32.) Pienissä kunnissa viheralueverkostosuunnittelua tehdään keskimääräistä harvemmin (kuva 32A).

Valtaosa vastanneista toteaa, että kansallisen kaupunkipuiston perustamista ei ole joko harkittu (39 %) tai asiasta on luovuttu (32 %). Muutama vastaaja (8 %) ilmoittaa, että selvitys perustamiseksi on tehty, mutta päätöstä statuksen hakemiseksi ei ole vielä tehty. Muutama kunta on parhaillaan hakemassa statusta ja muutamalle se on jo myönnetty. (Kuva 33.) Kannattaa huomioida, että vastauksista ”Olemme harkinneet, mutta luovuimme asiasta” (32 %) kolmasosa (noin 10 % kaikista vastanneista) oli Uudeltamaalta eli todennäköisesti Helsingistä, jossa kansallisesta kaupunkipuisto-hankkeesta on luovuttu. Kuvassa 33A on jätetty pois edellä mainitut vastaukset Uudenmaan osalta.

Täydennysrakentamisessa maisema- ja viheraluekysymyksiä ei vielä huomioida riittävän hyvin. Vain viidennes vastaajista arvioi, että ne otetaan huomioon lähes aina ja reilun kolmanneksen mielestä melko usein. Reilun kolmanneksen mielestä täydennysrakentamisessa huomioidaan maisema- ja viherasiat vain satunnaisesti tai hyvin harvoin. (Kuva 34.)

Suuri osa vastaajista on myös sitä mieltä, että täydennysrakentamisessa jäljelle jäävien viheralueiden kehittäminen on joko satunnaista (30 %) tai harvinaista (25 %). Vain 7 % vastaajista arvioi viheralueiden kehittämistä tehtävän lähes aina täydennysrakentamisen yhteydessä. (Kuva 35.)

Asukkaiden mielipiteitä viheralueista ei vielä huomioida läheskään kaikissa suunnitteluhankkeissa. Melkein puolet vastaajista arvioi, että mielipiteitä kartoitetaan joko satunnaisesti (29 %), hyvin harvoin (10 %) tai ei ollenkaan (7 %). Vain 29 % vastaajista arvioi, että asukkaiden mielipiteitä selvitetään lähes aina.

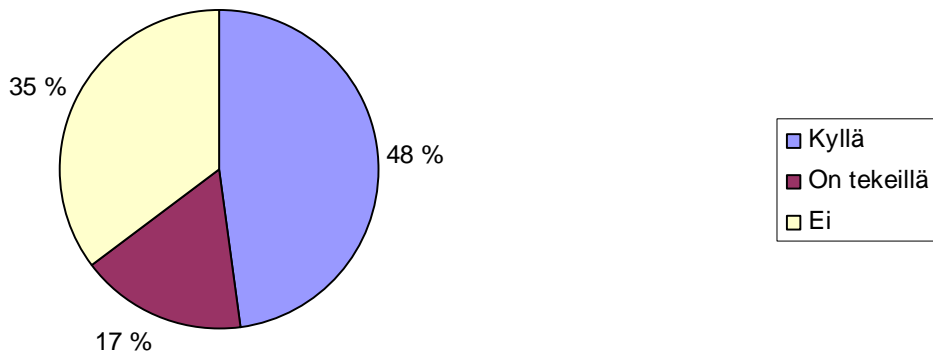
Kunnat eivät hyödynnä viheralueita omassa markkinoinnissaan kovinkaan hyvin. Vain 8 % vastaajista arvioi kuntansa hyödyntävän viheralueita hyvin markkinoinnissa. Reilu kolmanneksen mielestä kunta hyödynsi viheralueita melko heikosti.

Viheralueiden strategisen suunnittelun suurimmat kehittämistarpeet ovat muiden hallintokuntien ja päättäjien tiedon lisääminen sekä hallintokuntien yhteistyö strategiatyöskentelyssä. Vastaajien mielestä päättäjät tai muut hallintokunnat eivät monesti ymmärrä viheralueiden merkitystä kunnan muissa strategioissa. Myös viheraluestrategioiden linkitys käytännön toteutukseen jää puuttumaan. Laadittuja strategioita ei viedä eteenpäin vaan ne jäävät helposti ”periaatepape-reiksi”. Kunnissa oleva resurssipula hidastaa myös viheraluestrategioiden laadintaa ja toisaalta niiden ajan tasalla pitämistä.

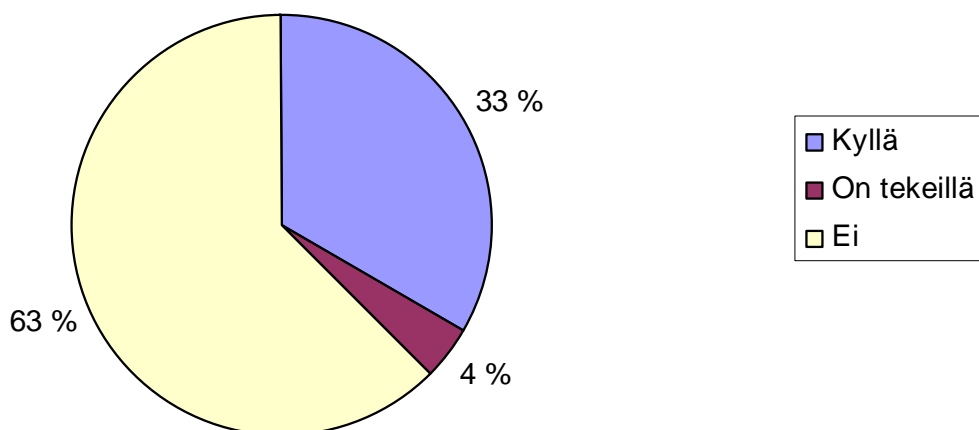
Osa vastaajista on sitä mieltä, että viheralueohjelmien ja muiden strategisten asiakirjojen asema olisi tarpeen määrittellä lailla. Ohjelma/strategia on entistä merkityksellisempi tiukan talouden, kaupunkirakenteen tiivistämistarpeiden ja ilmaston muutoksen takia. Viheralueet ovat

MRL:issa katualueiden ”alaviitteenä”. Viheralueiden suunnittelulle ja vaatimuksille pitäisi luoda omat asianmukaiset pykälät lakiin.

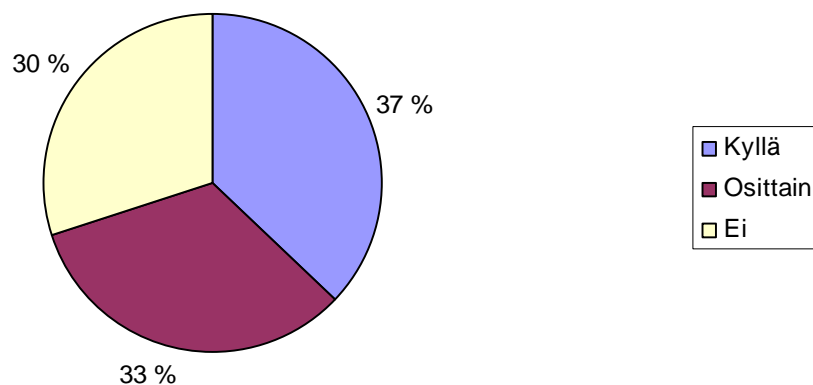
KUVA 31 Kunnalla on viheralueohjelma, -palveluohjelma tai -strategia (71 vastausta)

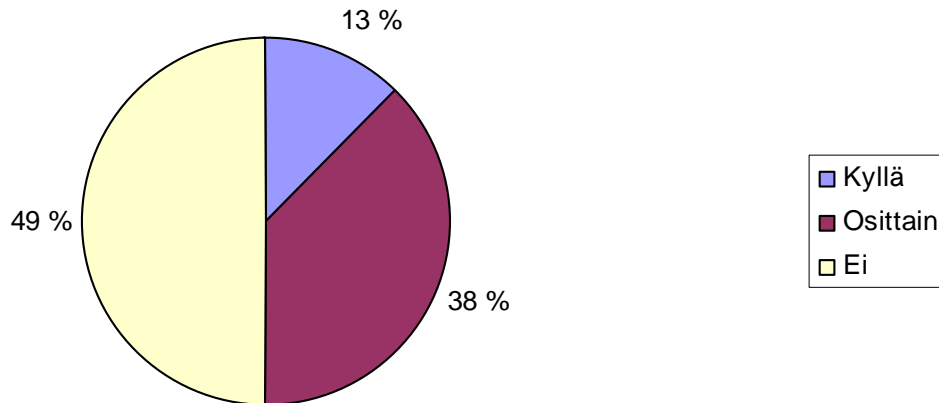
KUVA 31A Kunnalla on viheralueohjelma, -palveluohjelma tai -strategia (pienet kunnat, 24 vastausta)

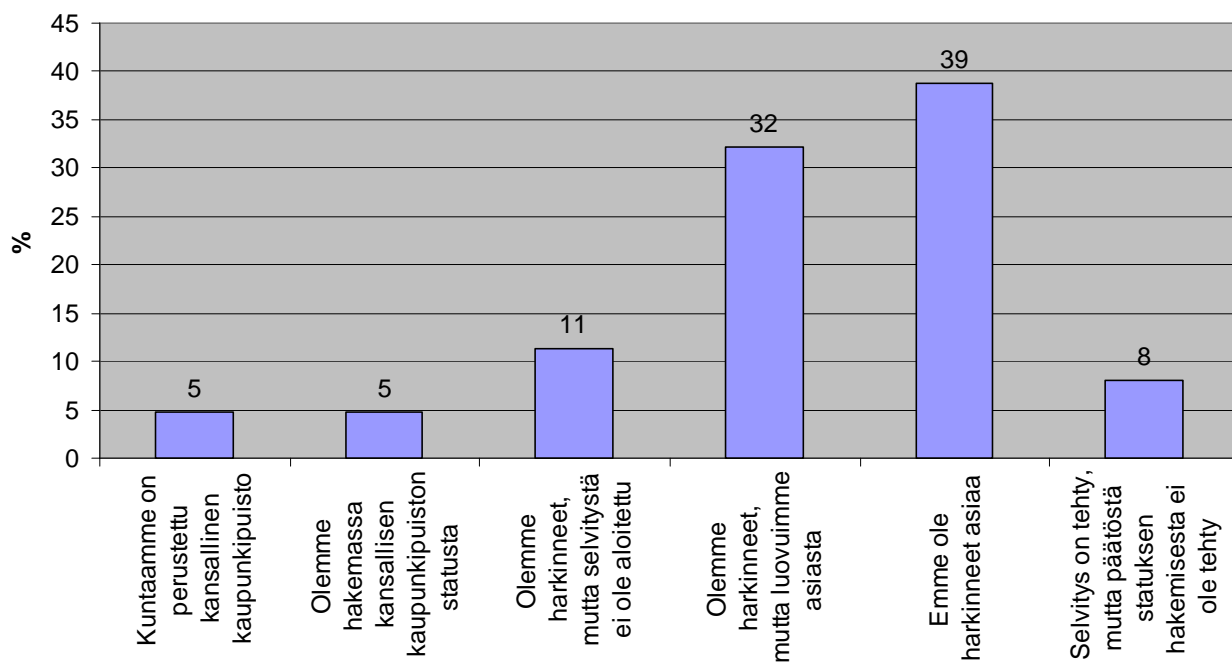
KUVA 32 Kunnassa on viheralueverkostosuunnitelma

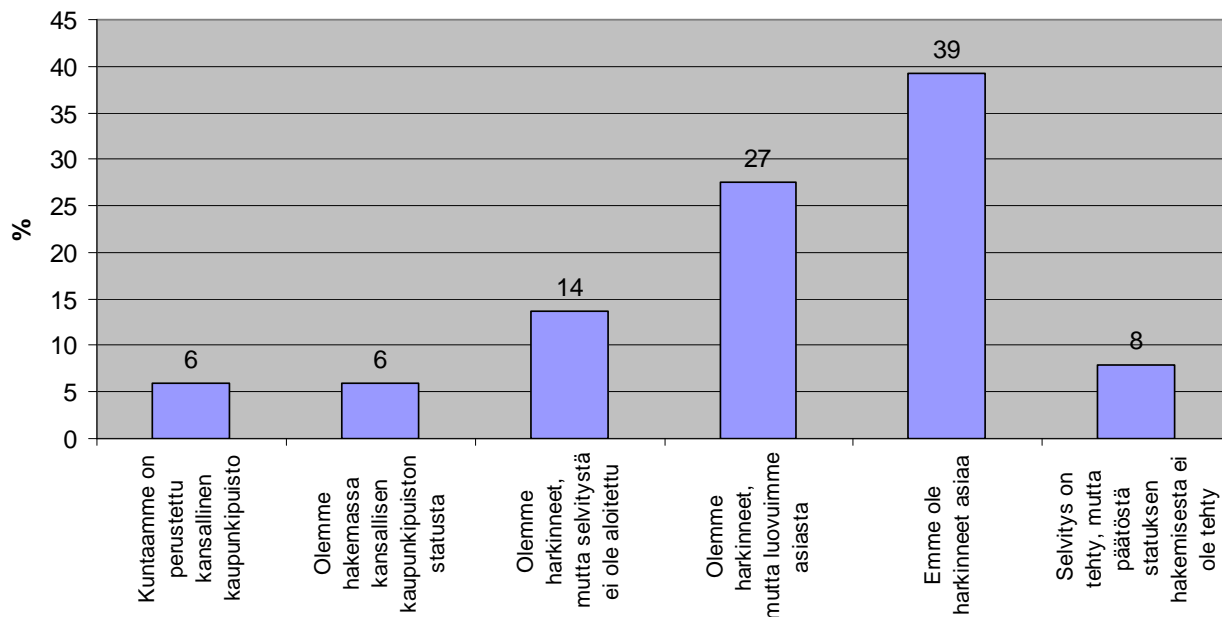
Kuva 32A Kunnassa on viheralueverkostosuunnitelma (pienet kunnat, 24 vastatusta)

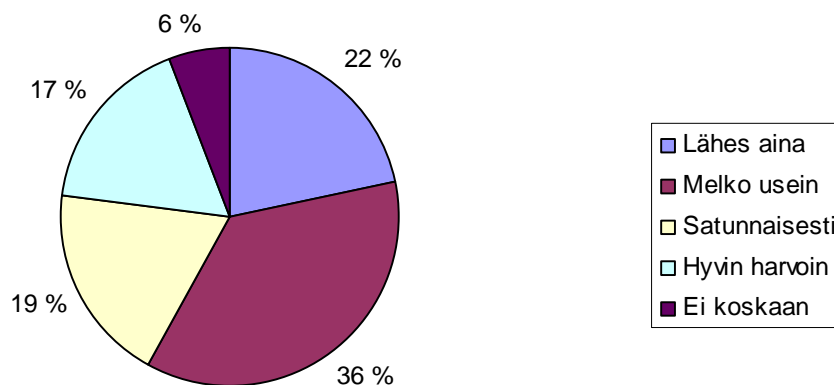
KUVA 33 Kansallinen kaupunkipuisto (62 vastausta)

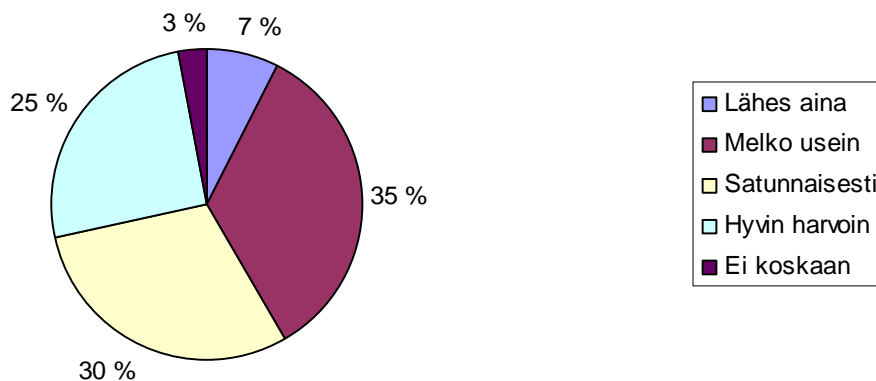
**KUVA 33A Kansallinen kaupunkipuisto
 (ilman pääkaupunkiseudun vastauksia, 51 vastausta)**

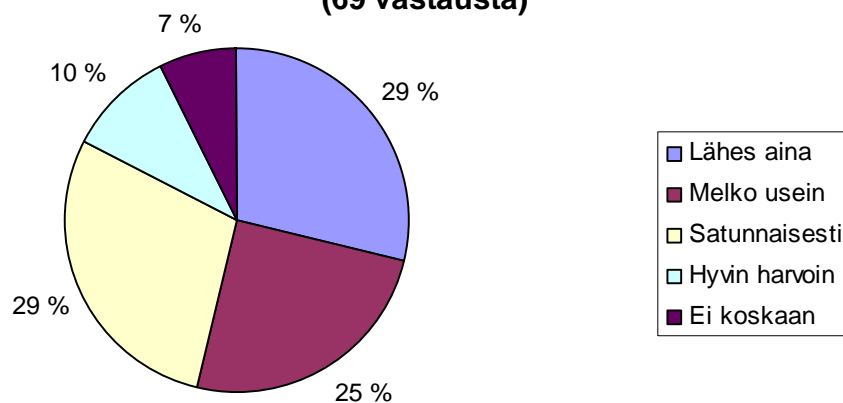
**KUVA 34 Maisema- ja viheraluekysymyksen huomioiminen
 täydennysrakentamisessa (69 vastausta)**

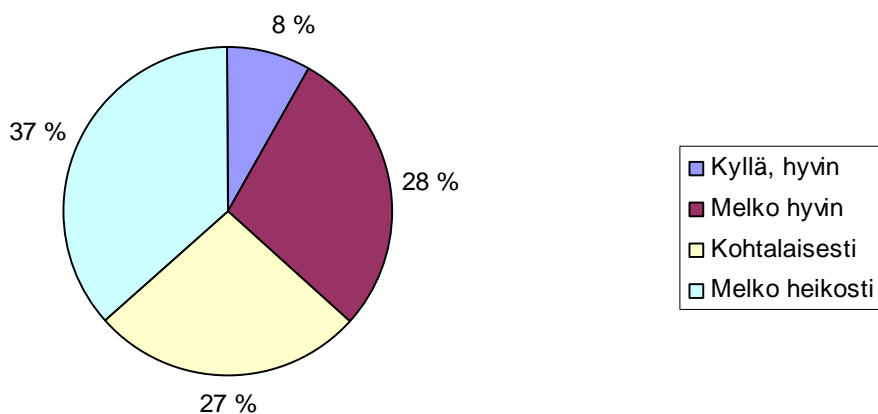
KUVA 35 Täydennysrakentamisessa jäljelle jäävien viheralueiden kehittäminen (67 vastausta)

KUVA 36 Asukkaiden mielipiteiden kartoitus suunnitteluhankkeissa (69 vastausta)

KUVA 37 Viheralueiden hyödyntäminen markkinoinnissa (71 vastausta)

7 PUISTOJEN JA MUIDEN YLEISTEN ALUEIDEN SUUNNITTELU

Puistojen ja yleisten alueiden suunnittelussa maisemasuunnittelun ammattilaisia käytetään jo melko hyvin. Tosin osa vastaajista toteaa, että maisemasuunnittelijoiden käyttö on satunnaista (11 %), harvinaista (8 %) tai heitä ei käytetä lainkaan (3 %). (Kuva 40.) Pienissä kunnissa maisemasuunnittelun ammattilaisten käyttö puistosuunnittelussa on keskimääräistä huomattavasti vähäisempää (kuva 40A).

Maisemasuunnittelun konsulttityön laadussa on vastaajien mukaan vielä parantamista. Vain 16 % vastaajista on sitä mieltä, että laatu on yleensä hyvä. Yli puolet arvioi laatua melko hyväksi ja reilu neljännes kohtalaiseksi. (Kuva 41.) Pienten kuntien edustajat arvioivat konsulttitoiden laatua keskimäärin heikommaksi (kuva 41A). Myös tilaajan töitä tekevät olivat hieman keskimääräistä kriittisempiä konsulttityön laadun suhteen (kuva 41B).

Tilaajien ammattiosaamista pidetään keskimäärin melko hyvänä. Vajaa puolet arvioi tilaajien asiantuntemusta yleensä hyväksi ja vajaa kolmannes melko hyväksi. Neljännes vastaajista pitää tilaajien asiantuntemusta suunnitteluhankkeiden tilaamisessa ja ohjaamisessa enintään kohtalaiseksi. (Kuva 42.) Pienissä kunnissa tilaajien asiantuntemusta pidetään keskimääräistä huonompina (kuva 42A). Tilaajan töitä tekevien mielestä tilaajien ammattiosaaminen on myös hieman heikompi kuin keskimääräisesti arvioituna (kuva 42B).

Puistosuunnitelmalla ei ole kaikissa kunnissa katusuunnitelman kaltaista virallista asemaa eli kuntalaisia ei välttämättä osallisteta puistosuunnitelmien laadinnassa eikä suunnitelmia alisteta poliittiseen päätöksentekoon. Vain 45 % vastaajista totesi vastaavan aseman olemassa olon. Reilu kolmannes arvioi puistosuunnitelmalla olevan osittain vastaava asema kuin katusuunnitelmalla. Viidenneksen mukaan puistosuunnitelmalla ei ole kunnassa virallista asemaa. (Kuva 43.) Pienissä kunnissa puistosuunnitelman virallinen asema on keskimääräistä heikompi (kuva 43A).

Maisema- ja viherkysymykset eivät automaattisesti ole mukana katu- ja liikennesuunnitteluhankkeissa. Jopa reilut puolet vastaajista on sitä mieltä, että viheralueita käsitellään enintään satunnaisesti katu- ja liikennealueita suunniteltaessa. (Kuva 44.)

Tilanne on vastaava hulevesien luonnonmukaisella käsittelyllä. Puolet vastaajista on sitä mieltä, että hulevesien luonnonmukainen hallinta on huomioitu suunnitteluhankkeissa ainakin melko usein. Toinen puoli vastaajista toteaa, että hulevesien luonnonmukainen käsittely huomioidaan parhaimmillaan vain satunnaisesti. (Kuva 45.)

Hulevesien hallintaan pitää kiinnittää nykyistä enemmän huomioita lähes kaikilla suunnittelutasoilla maakuntakaavaa lukuun ottamatta. Hulevesien käsittelyä pitää tarkentaa yleiskaavoituksessa, asemakaavoituksessa, rakennuslupahankinnassa, pihasuunnitelmissa sekä yleisten alueiden yleis- ja toteutussuunnitelmissa. (Kuva 46.)

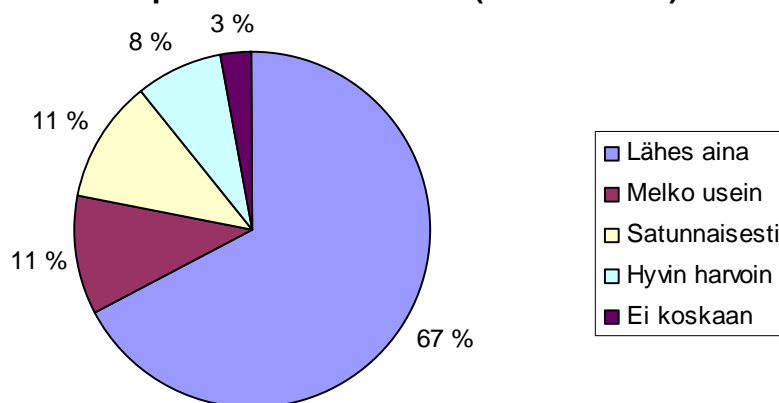
Hulevesien hallinnassa ei myöskään automaattisesti huomioida maisemasuunnittelua. Vastaajista reilu kolmannes arvioi, että maisemasuunnittelu kytkeytyi hulevesien hallintaan parhaimmillaan satunnaisesti. Vain neljäsosan mukaan maisemasuunnittelu kytkeytyy lähes aina hulevesien käsittelyyn. (Kuva 47.)

Viheralueiden ja muiden yleisten alueiden maisemasuunnittelun kehittämisen tärkeimpinä kohteina nähtiin yhteistyön kehittäminen eri toimijoiden välillä ja suunnitelmien laadun kehittäminen. Yhteistyötä pitää vastaajien mielestä kehittää kaavoituksen, talorakentamisen suunnittelijoiden, kunnan viranhaltijoiden ja päättäjien kanssa sekä viheralueen yleissuunnittelijan ja rakennussuunnittelijan kesken. Maisemasuunnittelun pitäisi olla mukana koko suunnittelu- ja rakentamisprosessin aikana aina kaavoituksesta toteutusvaiheeseen. Näin toimivan viheralueen reunaehdot tulisivat huomioiduksi. Osa vastaajista toteaa, että kunnista puuttuu monesti koko-

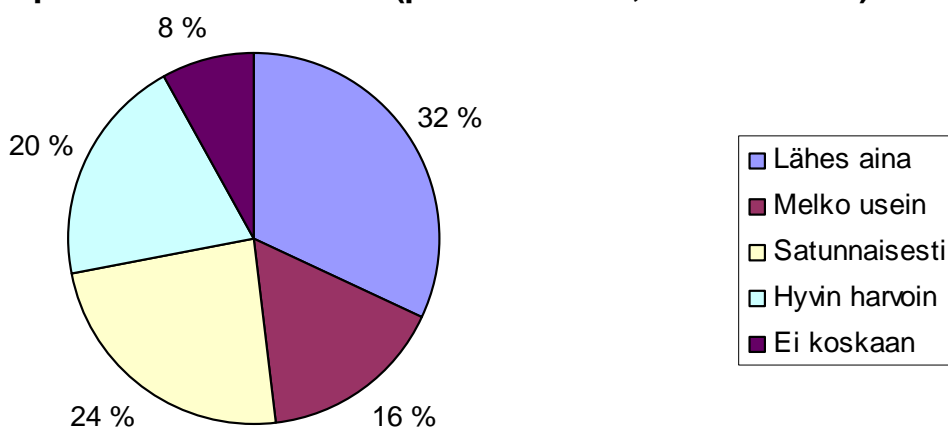
naisvaltainen näkemys kaupunkikuvan kehittamisestä ja maisemasuunnittelun merkityksestä siinä. Suunnitelmien laatu ja sisältö vaihtelevat kunnittain, kun ei ole yhteisiä ohjeistuksia. Myös resurssipula haittaa viheralueiden suunnittelun kehittämistä ja toetusta.

Lainsäädännössä viheralueille pitää saada samanlainen status kuin katualueille ja viheralueiden suunnittelijan pätevyys on myös määritettävä. Hulevesien käsittely pitäisi velvoittaa tekemään ensisijaisesti viherrakentamisen keinoin. Ylipäätään kestävä kehityksen näkökulmia suunnittelussa tulee painottaa.

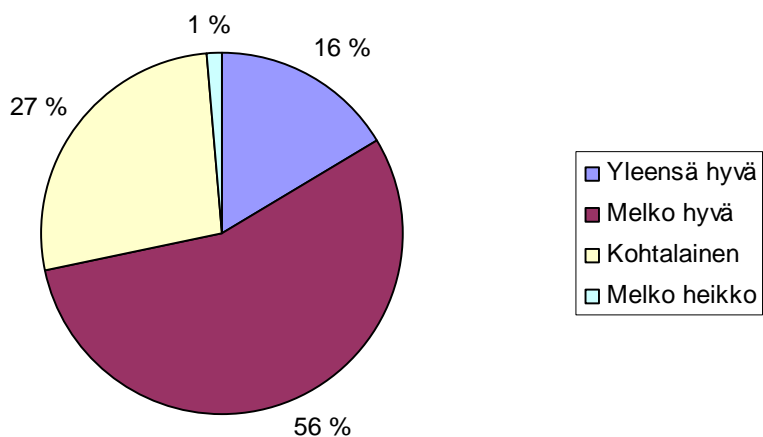
KUVA 40 Maisemasuunnittelun ammattilaisten käyttö puistosuunnittelussa (73 vastausta)

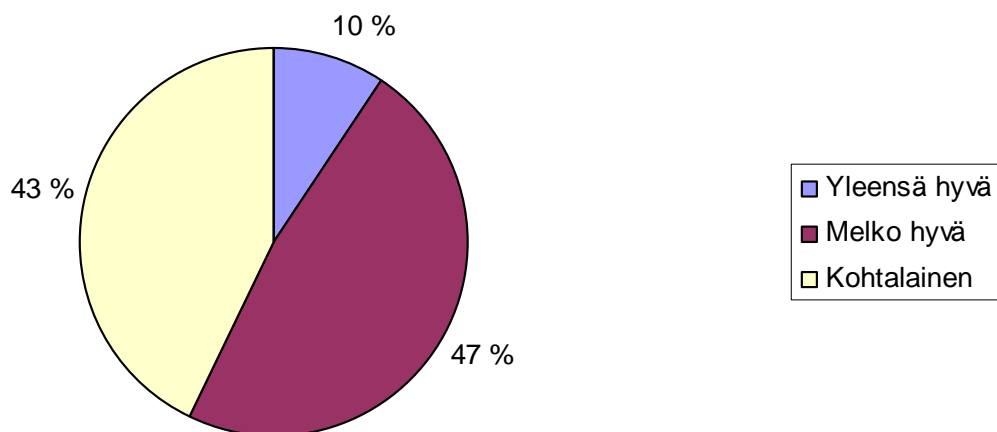
KUVA 40A Maisemasuunnittelun ammattilaisten käyttö puistosuunnittelussa (pienet kunnat, 25 vastausta)

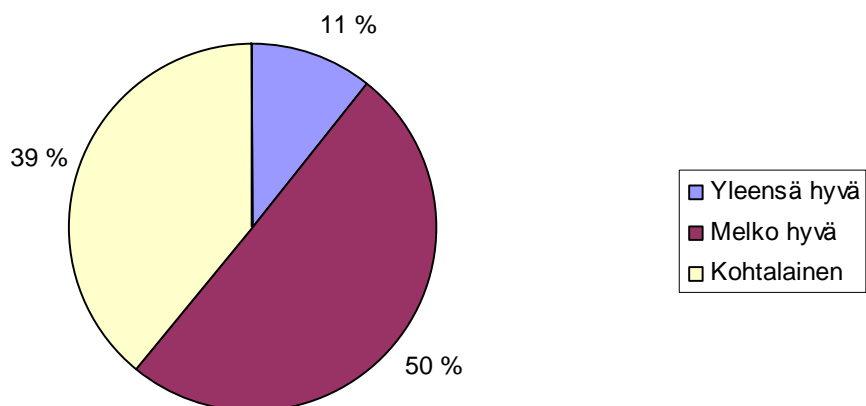
KUVA 41 Konsulttitöiden laatu (67 vastausta)

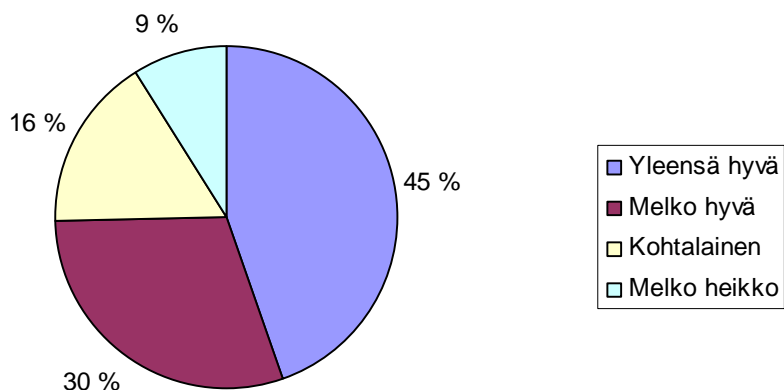
KUVA 41A Konsulttitöiden laatu (pienet kunnat, 21 vastausta)

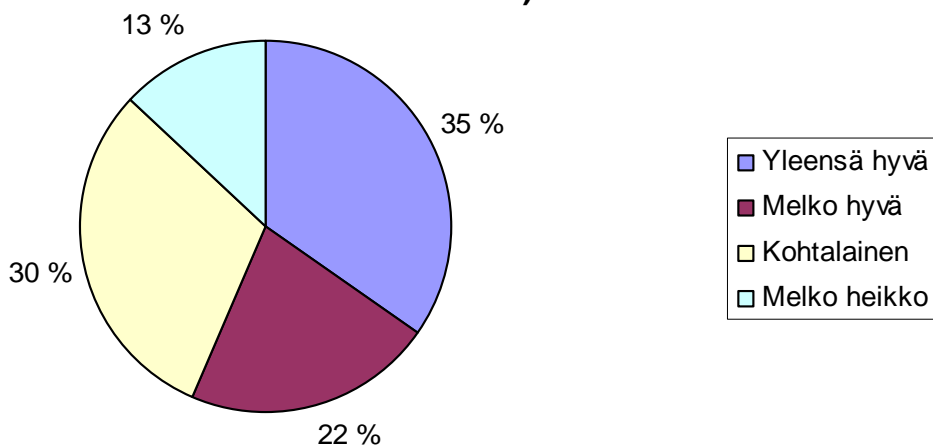
KUVA 41B Konsulttitöiden laatu (tilaajat, 28 vastausta)

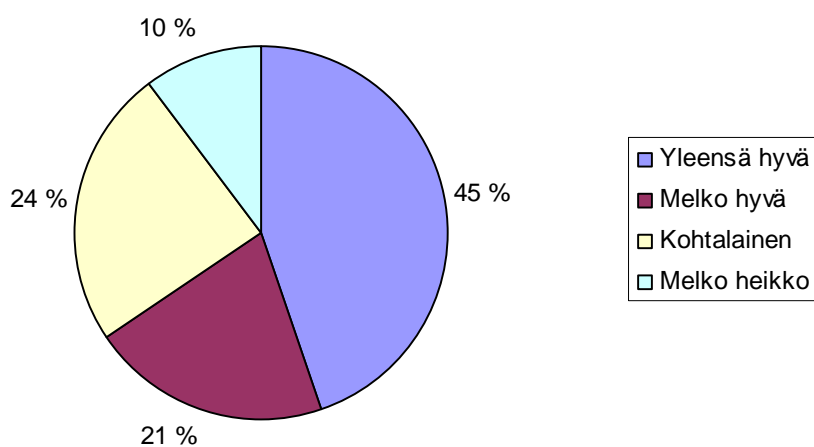
KUVA 42 Tilajien asiantuntemus (67 vastausta)

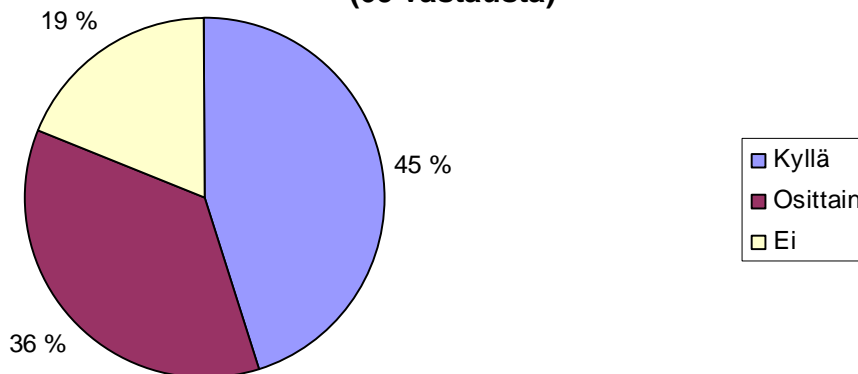
KUVA 42A Tilajien asiantuntemus (pienet kunnat, 23 vastausta)

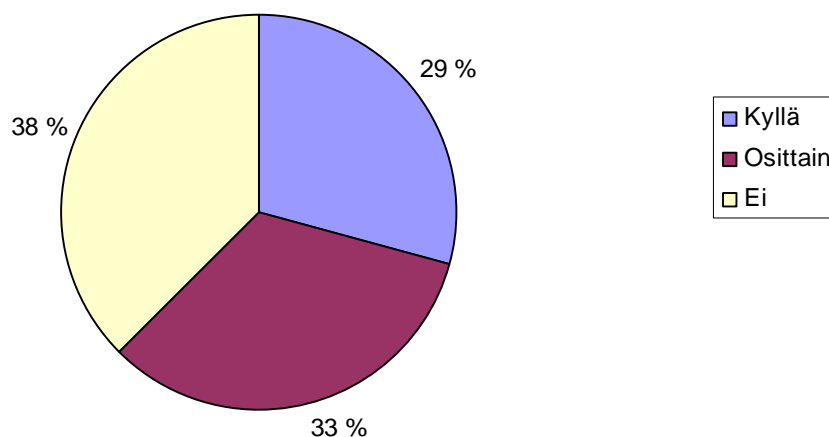
KUVA 42B Tilajaan asiantuntemus (tilaajat, 29 vastausta)

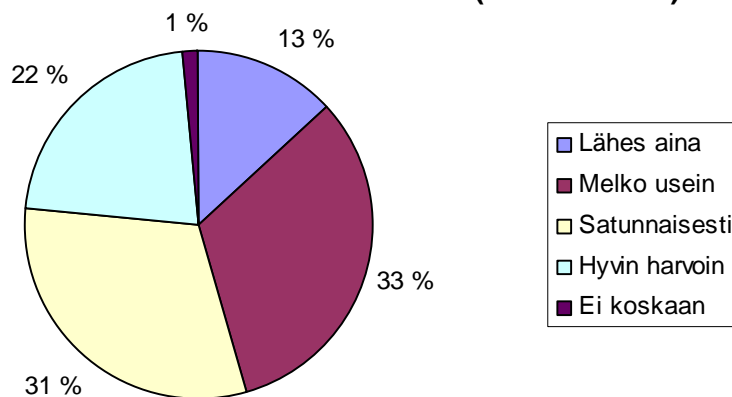
KUVA 43 Puistosuunnitelman virallinen asema (= kuntalaisten osallistaminen ja poliittiseen päätöksentekoon alistaminen) (69 vastausta)

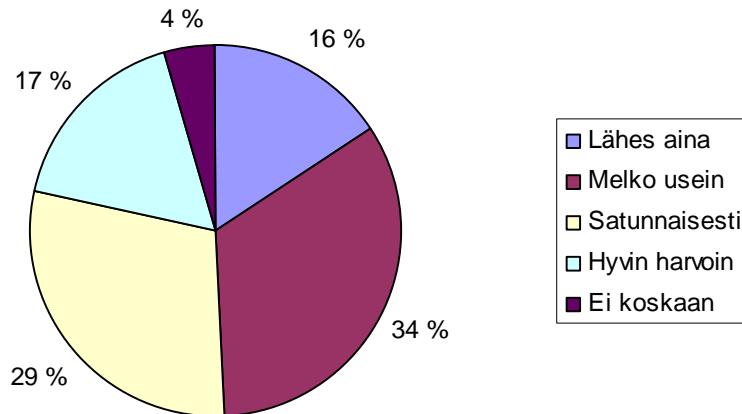
KUVA 43A Puistosuunnitelman virallinen asema (= kuntalaisten osallistaminen ja poliittiseen päätöksentekoon alistaminen) (pienet kunnat, 24 vastaajaa)

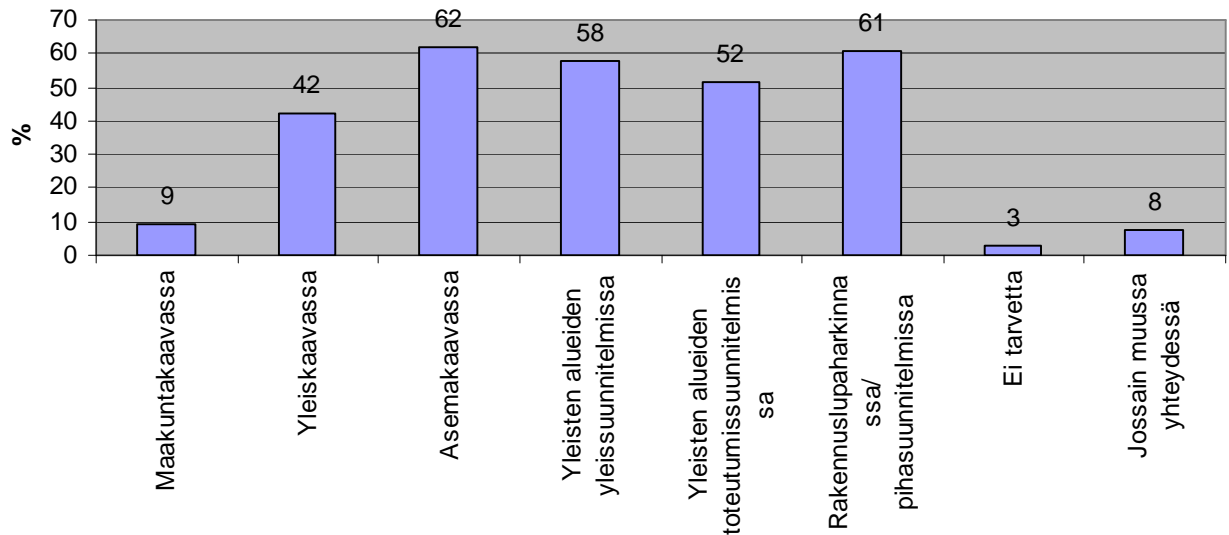
KUVA 44 Maisemakysymysten esilläolo katu- ja liikennesuunnitteluhankkeissa (68 vastausta)

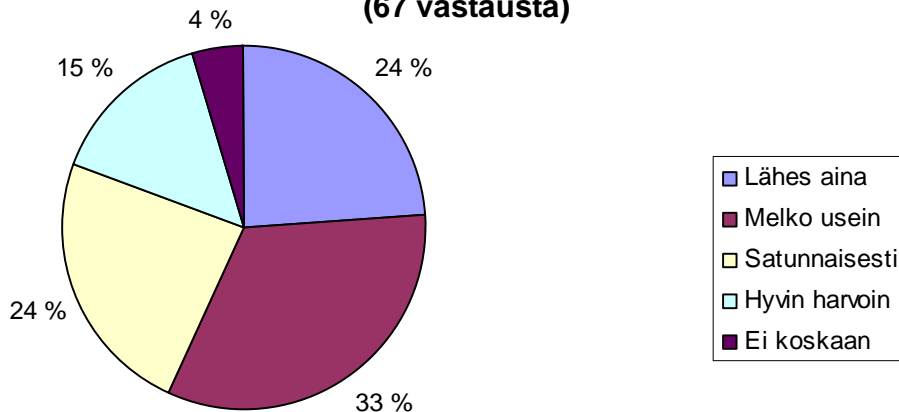
**KUVA 45 Hulevesien luonnonmukainen hallinta
suunnitteluhankkeissa (69 vastausta)**

**KUVA 46 Suunnittelutasot, joissa huomioitava hulevedet paremmin
(66 vastausta)**

**KUVA 47 Maisemasuunnittelun kytkeytyminen hulevesien hallintaan
(67 vastausta)**

9 VIHERALUEET JA MAISEMAKYSYMYKSET RAKENNUSVALVONNASSA

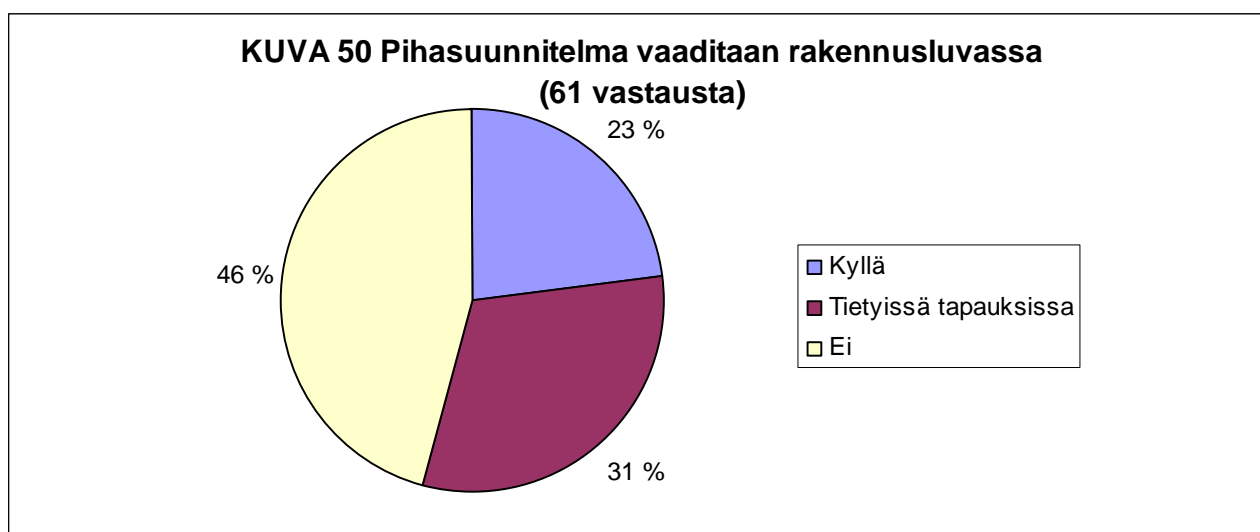
Pihasuunnitelmia ei vaadita vielä läheskään kaikissa kunnissa rakennusluvan yhteydessä. Vain vajaa neljäsosa vastanneista ilmoittaa, että pihasuunnitelma vaaditaan rakennusluvan yhteydessä. Vajaa kolmannes toteaa, että pihasuunnitelma vaaditaan tietyissä tapauksissa, esimerkiksi yhtiömuotoisissa kohteissa, julkisten rakennusten yhteydessä tai tärkeiksi määritellyissä tai erikoiskohteissa, kuten asuntomessuilla. (Kuva 50.) Pienissä kunnissa pihasuunnitelma vaaditaan hieman useammin erikoistapausten yhteydessä (kuva 50A). Kuvassa 50B on tilanne kuvattuna ilman pääkaupunkiseudun kuntia.

Kuntien rakennusvalvonnassa ei hyödynnetä kovinkaan paljon maisemasuunnittelun asiantuntijoita. Melkein viidesosa vastanneista toteaa, ettei maisema-asiantuntemusta hyödynnetä rakennusvalvonnassa koskaan ja yli 40 % vastaajista arvioi, että asiantuntemusta hyödynnetään hyvin harvoin. Vain neljäsosa arvioi, että maisema-asiantuntijuutta hyödynnetään parhaimmillaan melko usein kunnan rakennusvalvonnassa. (Kuva 51.)

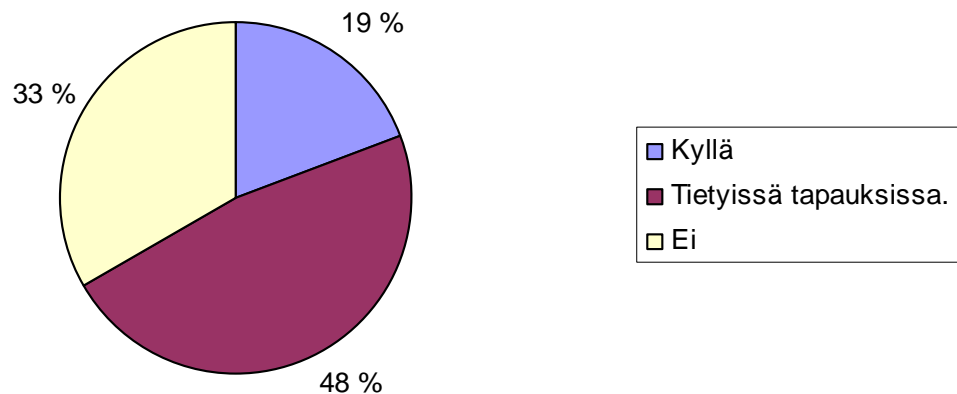
Valtaosa vastanneista (71) toteaaakin, että rakennusvalvonnan maisemasuunnittelun asiantuntemus ei ole riittävä. (Kuva 52.) Myös kuntien rakennusjärjestyksessä on puutteita maisema- ja viherympäristökysymysten osalta. Vastaajista 40 %:n mukaan viherasiat on huomioitu melko heikosti. Saman verran vastaajista on sitä mieltä, että asiat on huomioitu kohtalaisesti. Vain muutamasta mielestä kunnassa on rakennusjärjestykseen sisällytetty maisema- ja viherympäristöasiat hyvin. (Kuva 53.)

Rakennusvalvonnan suurimmat haasteet ovatkin maisemasuunnittelun asiantuntijuuden puute, pihasuunnittelun ja -rakentamisen ohjaus ja valvonta sekä yleinen välinpitämätön asenne pihalueita kohtaan. Ongelmaksi koetaan myös rakennusten huono sijoittelu, jossa ei huomioida maaston muotoja, olemassa olevaa kasvillisuutta tai pihan toimintojen vaatimaa tilaa.

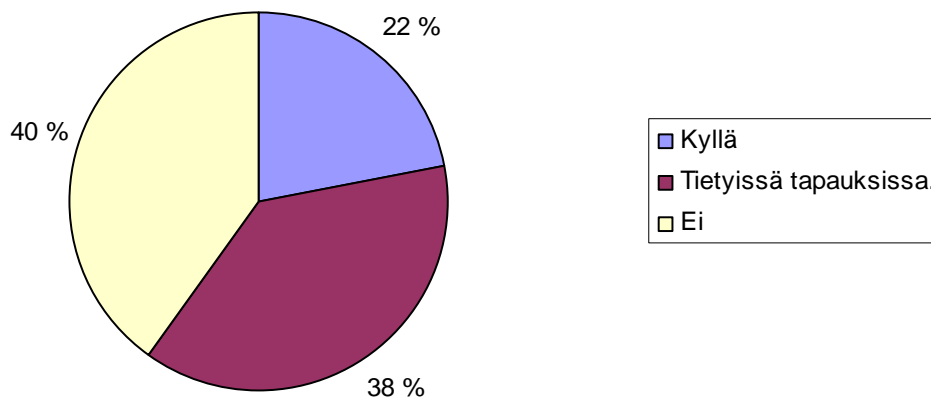
Lain osalta tarkennuksia kaivataan suunnittelijoiden pätevyyden määrittämiseen myös pihasuunnitelmien osalta. Arkkitehtien suunnitelmia ei pidä vastaajien mielestä hyväksyä pätevinä pihasuunnitelmoina. Toinen laissa korjattava asia on, että rakennuslupa-asiakirjoihin pitää sisällyttää myös pätevän ammattilaisen laatima pihasuunnitelma. Muutamat vastaajista korostavat myös pihalueiden säännöllistä tarkastusvelvoitetta, jonka tekee pätevä vihervalvoja.

KUVA 50A Pihasuunnitelma vaaditaan rakennusluvan yhteydessä (pienet kunnat, 21 vastausta)

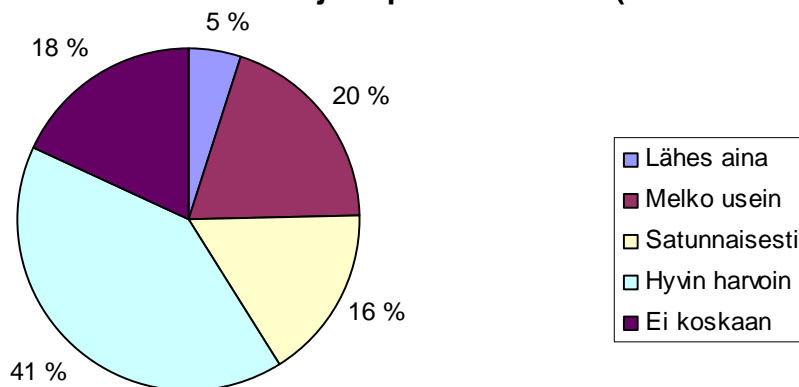
KUVA 50B Pihasuunnitelma vaaditaan rakennusluvan yhteydessä (kunnat ilman pääkaupunkiseutua, 50 vastausta)

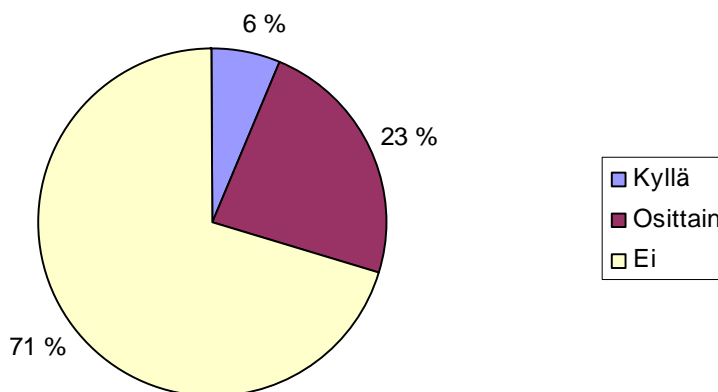
Kuvissa 50A ja 50B mainitut tietyt tapaukset:

- yhtiömuotoiset kohteet / taloyhtiöt ja yritykset) 3
- rivi- ja kerrostalokohteet 4
- arkkitehtoniset kohteet tai historialliset kohteet
- erikoiskohteet, kuten asuntomessualueet 2
- julkisten rakennusten pihat 2
- uudisrakennukset asemakaava-alueella
- tärkeäksi määritellyt kohteet

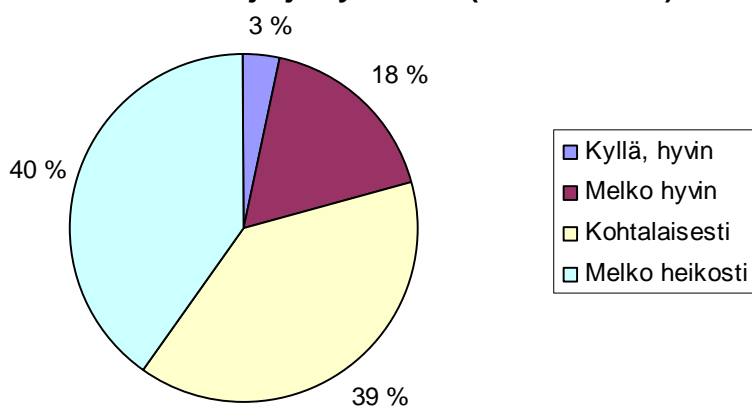
KUVA 51 Maisema-alan asiantuntijoiden hyödyntäminen rakennusvalvonnassa ja -lupaharkinnassa (61 vastausta)

KUVA 52 Maisema-asiantuntemuksen riittävyys rakennusvalvonnassa (64 vastausta)

KUVA 53 Maisemakysymysten huomioiminen rakennusjärjestyksessä (62 vastausta)

10 MRL:n TÄYDENNYSTARPEET KOSKIEN VIHERALUEITA JA MAISEMAKYSYMYKSIÄ

Maankäyttö- ja rakennuslakiin kaivataan erityisesti tarkennuksia rakentamisen ohjaukseen ja pihasuunnitteluun sekä kaavoituksen ohessa tehtävään maisemasuunnitteluun. Vastaajista lähes 60 % valitsi nämä kolmen tärkeimmän asian joukkoon. Täydennyksiä lakiin halutaan myös maisemasuunnittelua koskeviin pätevyysvaatimuksiin, yleisten alueiden maisemasuunnitteluun ja asemakaavan sisältövaatimuksiin. Vähiten muutostarpeita on maakuntakaavan sisältövaatimuksissa. (Kuva 56.)

Lain tulkinvaraisuus koetaan osittain ongelmaksi. Lain henki ei tule aina toteutuneeksi, kun lakia noudatetaan kirjaimellisesti siten, että vain minimitaso täyttyy, varsinkin tilanteissa, jossa taloudelliset hyödyt ajavat maisema- ja luontoarvojen yli. Selvitysten ja suunnitelmien sisällöt eivät aina päädy toteutustasolle, jollei prosessi ole hyvin suunniteltu ja ohjattu kaavoituksesta toetukseen.

Suuri osa vastaajista kaipaakin maisemaselvitysten ja -suunnitelmien tueksi lisää ohjeistusta. Reilu kolmannes vastaajista haluaa lisää ohjausta ja 41 % kaippaa ohjausta ainakin osittain. Vain vajaa neljännes on tyytyväinen tämänhetkiseen ohjeistukseen. (Kuva 58.) Pienissä kunnissa työskentelevät kaipaavat ohjausta hieman keskimääräistä enemmän (kuva 58A)

Erityisesti ohjausta halutaan asema- ja yleiskaavoitukseen liittyviin maisemaselvityksiin ja suunnitelmiin, yleisten alueiden maisemasuunnitteluun, pihasuunnitteluun ja valtakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden maisemaselvityksiin. (Kuva 59.)

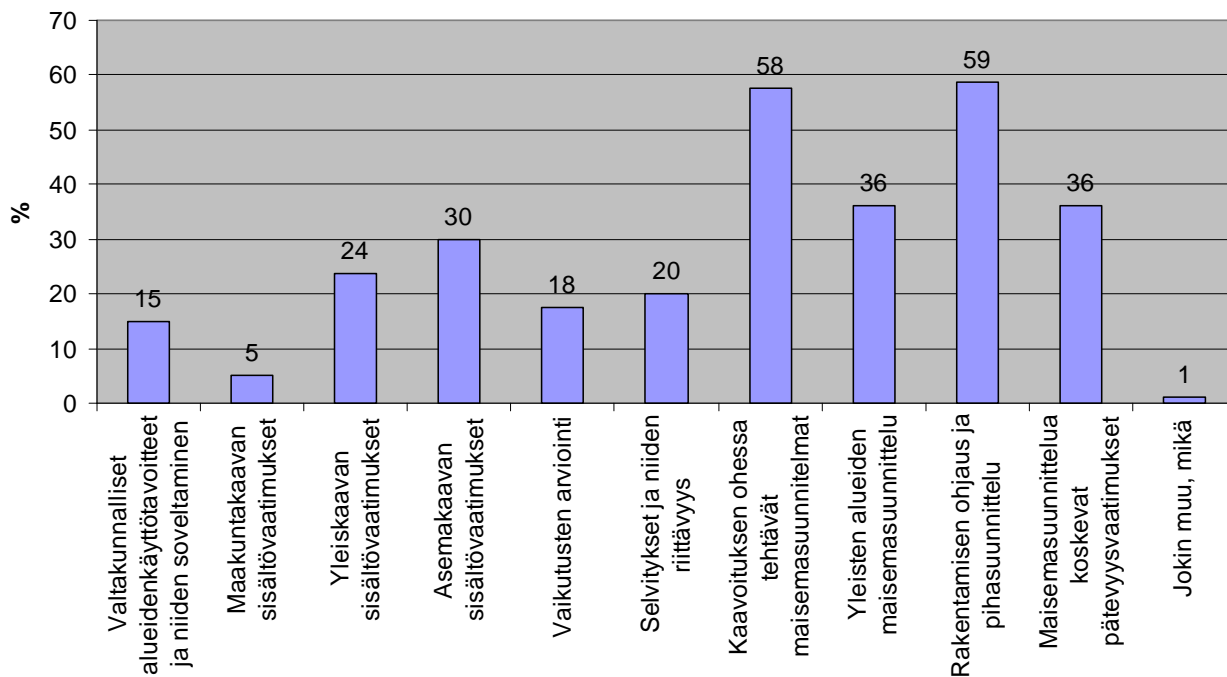
Vastaajien mielestä olemassa olevat ohjeistukset ovat hajallaan ja ne ovat toisinaan myös ristiriitaisia. Kaivataan siis selkeämpiä ja yhdenmukaisia ohjeistuksia eri kaavatasoille ja pihasuunnitteluun. Lisäksi toivotaan myös suunnittelun tarkempaa ohjausta ja valvontaa. Ohjeistuksen parantaminen turvaa myös lopputuloksen laadun ja toimivuuden.

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet eivät vastaajien mielestä edistä riittävästi maiseman huomioon ottamista maankäytön suunnittelussa. Puolet vastaajista arvioi, että ne huomioivat maiseman parhaimmillaan kohtalaisesti. Vain joka kymmenennen mielestä ne huomioivat maiseman hyvin. (Kuva 61.) Erityisesti niiden koetaan olevan puutteellisia kaupunkimaiseman ja kaupunkipuistojen sekä maisemarakenteen merkityksellisyyden huomioimisessa. Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet koetaan hyvin yleispiirteisiksi, joten niiden soveltaminen on myös ympäröivää. Osa vastaajista arvioi alueidenkäyttötavoitteiden toimivan hyvin tai niiden ongelmat ovat muissa teemoissa kuin maisemassa.

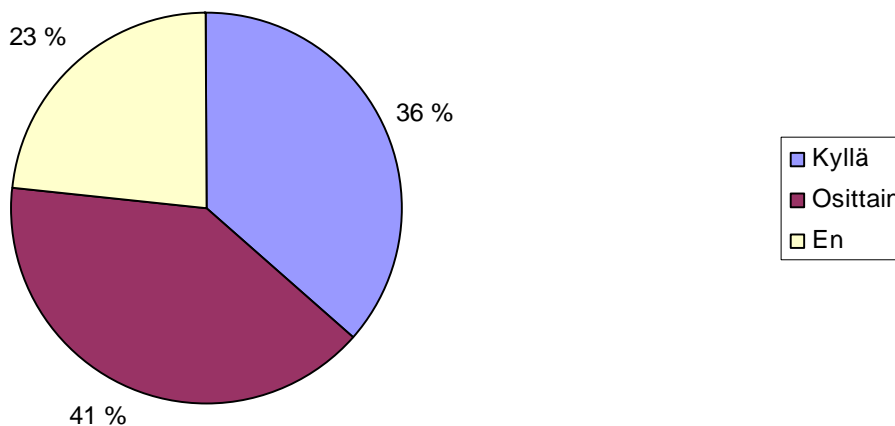
Maisemasuunnittelun asiantuntemuksen riittävyyttä erilaisissa hallinnollisissa toimielimissä, kuten ELY-keskuksissa, maakuntien liitoissa ja ympäristöministeriössä, pidetään melko riittämättömänä. Reilu 40 % vastaajista arvioi osaamista kokonaan riittämättömäksi ja lähes puolet vastaajista arvioi osaamista ainakin osittain riittämättömäksi. (Kuvat 63a-63c.)

Edellisten lisäksi lisää maisemasuunnittelun asiantuntemusta kaivataan muun muassa museovierastoon, seurakuntiin/kirkkohallitukseen, kaavoitukseen, kuntiin/kuntaliittoon ja kiinteistöalalle.

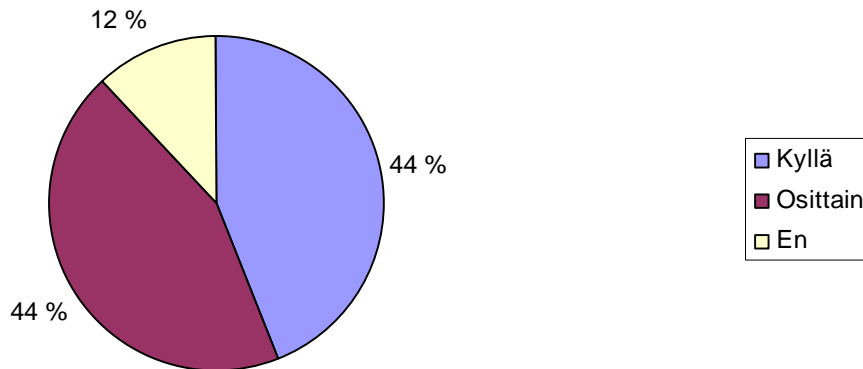
KUVA 56 MRL:n täydennistarpeet (80 vastausta)

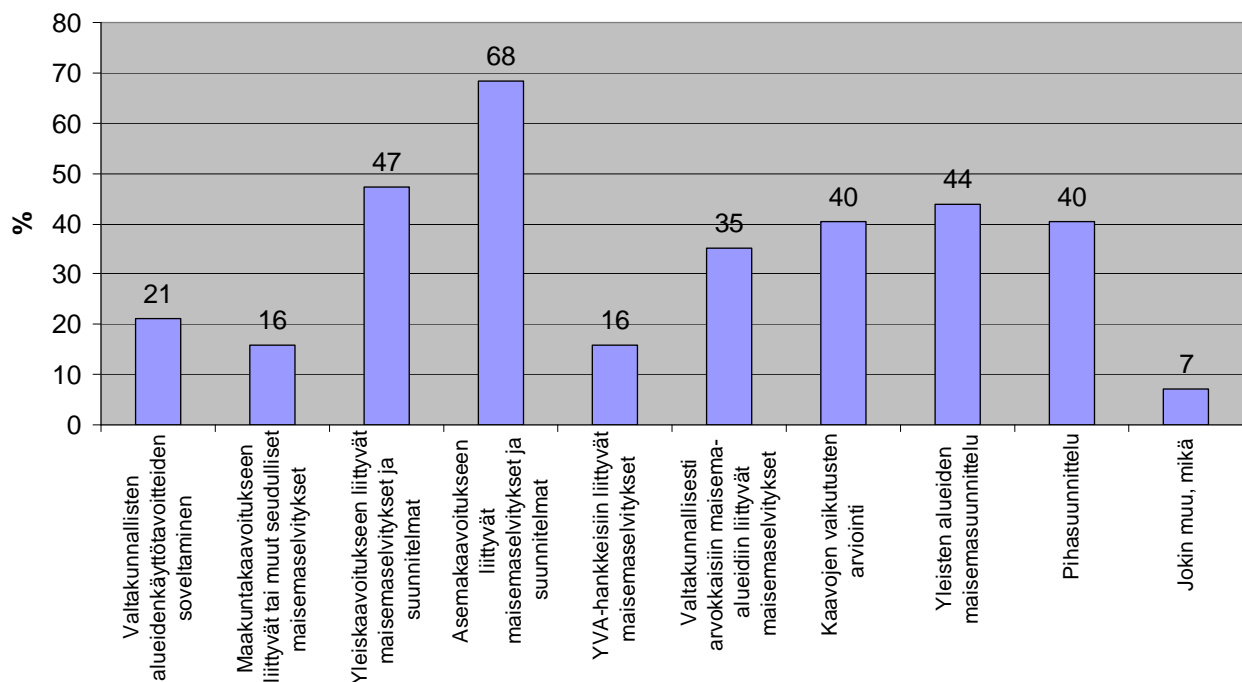
KUVA 58 Ohjauksen tarve maisemaselvitysten ja -suunnitelmien tueksi (77 vastausta)

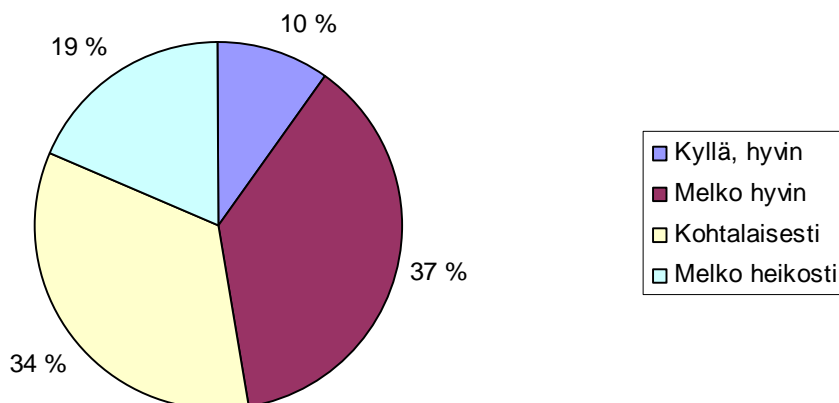
KUVA 58A Ohjauksen tarve maisemaselvitysten ja -suunnitelmien tueksi (pienet kunnat, 25 vastausta)

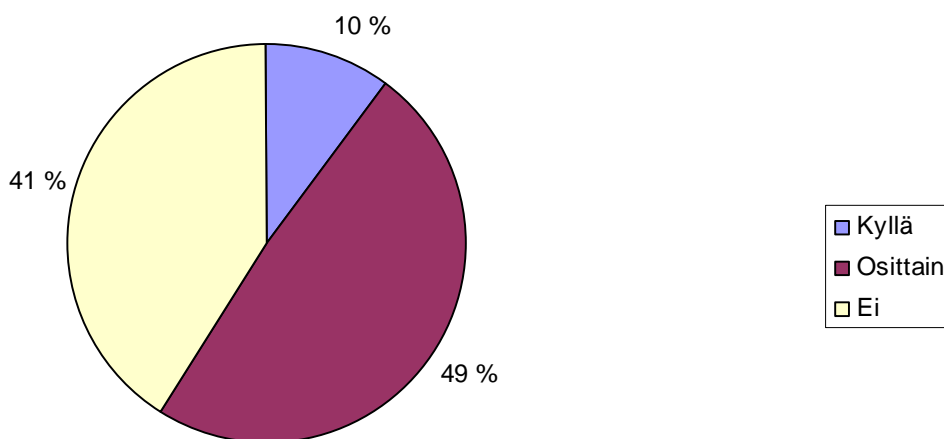
KUVA 59 Ohjeistusta tarvitsevat osa-alueet (57 vastausta)

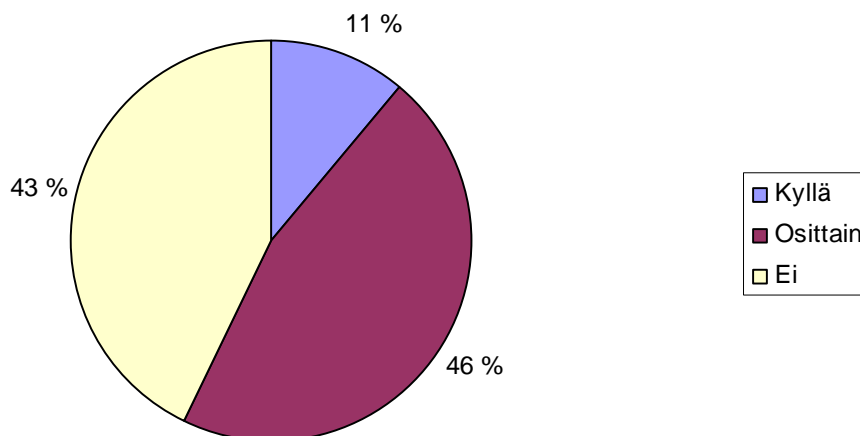
KUVA 61 Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet huomioivat maiseman maankäytön suunnittelussa (70 vastausta)

KUVA 63a Maisemasuunnittelun asiantuntemuksen riittävyys ELY-keskuksissa (68 vastausta)

KUVA 63b Maisemasuunnittelun asiantuntemuksen riittävyys maakuntien liitossa (63 vastausta)

**KUVA 63c Maisemasuunnittelun asiantuntemuksen riittävyys
ympäristöministeriössä (60 vastausta)**

